БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 44 (11030) | 1966 оной февралиин 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ТАСС-ай мэдээсэл

«КОСМОС-109»

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ «Космос-109» гэжэ дэлхэйн хэмэл спутник 1966 оной февралиин 19-дэ Советскэ Союзда табигдаа.

1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоһон программатай зохилдуулан, замбуулинай хизаар дайдые шэнжэлжэ үргэлжэлхын тула хэмэл спутнигай борт дээрэ научна аппаратура хододоо.

Энэ хэмэл спутник иимэ параметрнүүдтэйгээр замбуулинда замда гаргагдаа:

түрүүшээр дэлхэйе 89,5 минута соо тойрон ниидэнэ;

саада захань (апогей)—309 километртэ;

наада захань (перигей)—209 километртэ;

65 градус һэлжүүгээр ниидэнэ.

Спутник дээрэ научна аппаратураһаа гадна, мүн 19,995 мегагерцын частотатайгаар хүдэлдэг радиопередатчик; замдахи ушаралнуудые хэмжэхэ, тодорхойлхо радиотехникын прибор, научна аппаратурын хүдэлэсэ тухай мэдээнүүдые газарта дамжуулха радиотелеметрическэ оньһонууд бии.

Спутник дээрэ тохоогдоһон аппаратура һаалгүй һайнаар хүдэлнэ.

Залан абуулдаг, тоолон тодорхойлдог центрэ орбитын мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай проект

1966—1970 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ТУШАА

КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДИРЕКТИВЭНҮҮД

Совет арад ленинскэ генеральна караа шугамые бэелүүлэн, манай оронто коммунизм байгуулха талаар КПСС-эй Программада табигдаһан түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэжэ байна.

Долоон жэлэй түсэбые дүүргэжэ байха үедөө совет арад ажахы болон соёл культурын байгуулалтада, наука болон техникые хүгжөөлгэдэ эхэ амжалтануудые туйлаа. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада шэнэ алхам хэгдэжэ, манай Эхэ ороной экономическа хүсэ шадал, өөрыгөө хамгаалха шадабари дээшэлээ; совет хүнүүдэй байдал улам һайжараа.

Үнгэрһэн долоон жэлэй турша соо уласхоорондын оршондо Советскэ Союзай байдал бэхижэжэ, уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудые, хамагай түрүүндэ һүүри байгуулгые шэнэ дайн эсэргүүлхэ асуудалые шиидхэлдэ, тэрэнэй бэелүүлгэдэ агаалан ёһоной политика бүри ехэ нүлөөтэй болоо. Манай амжалтанууд социалис байгуулалтын дэгаа ехэ арга боломжые, капитализмда орходоо социализмын бүлюу байһыень харуулна, дэлхэйн социалис хани нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй болон коммунис хүдэлөөн, пролетарска интернационализмые хүгжөөлгэдэ, арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые үргэдхэлгэдэ нүлөөлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1964 он) болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд коммунизмын замаар манай обществын саашадаа дабшалгада үгаа шухала удха шанартай. Ороной политическэ, экономическа болон соёл культурын ажабайдал хүтэлбэрилгые наринжуулан һайжаруулха талаар хэмжээнүүд манай социалис обществын хүгжэлтэдэхи шатые харуулна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, промышленностиие бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо, түсэблэлгые нарижуулха, үйлэдбэриие экономическа талаар урмашалые бүри ехэ болгохо тушаа партиин ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд саашанхи жэлнүүдтэхи ажахы эрхилэлтын гол шэглэлнүүд болон онол аргануудые тодорхойлно.

Партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын бэелүүлдэг экономическа политика арад зоной шухала талые харалсана, социалис ёһоор ажал эрхилэлгын ленинскэ гол ёһонуудта хүсэдөөр таараладана, үйлэдбэрилтын хүсэнүүдэй хүгжэлтын мүнөө туйлагдаад байһан хэмжээндэ үндэһэлнэ, манай общество доторой экономическа харилсаануудые научна ёһоор шэнжэлэлгэдэ түшэглэнэ. Совет хүнүүдэй байдалые улам саашань һайжаруулха гээшэ шухалын шухала зорилтомнай болоно гэжэ парти тоолоно.

1966-1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб хадаа коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада, совет арадай байдалые улам түргэнөөр һайжаруулгада шэнэ шухала шата боложо үгэхэ байна. Советскэ Союз энэ түсэбые дүүргэхэдээ капитализмтай хэжэ байһан экономическа мүрысөөндөө бүри ехэ амжалтануудые туйлаха, тэдэнь дэлхэйн революционно хүгжэлтые түргэдхэлгэдэ бүри ехэ нүлөө үзүүлхэ.

I. 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын гол дүнгүүд

Үнгэрһэн долоон жэлэй шухалын шухала дүнгүүд гэхэдэ, Советскэ Союзай экономическа хүсэ шадал горитойгоор нэмэг, арадай байдал улам һайжараа, соёл культурань дээшэлээ, ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал бэхижээ.

1959-1965 онуудта үйлэдбэриин гол фонднууд 1,9 дахин ехэ, хэрэглэмжэ болон нөөсэлгэдэ зорюулагдаһан национальна доход, 1958 онойхитой сасуулбал, 1965 ондо 35 процентээр нэмээ. Байгаалиин шэнэ баялигууд элирүүлэгдэжэ, ашаглагдадаг боло. Хүн зоной эрдэм бэшэгэй, кадрнуудай профессионально-техническэ мэргэжэлэй хэмжээн дээшэлээ.

Долоон жэлэй турша соо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 80 процент нэмэхээр хараалагдаһан аад, 84 процентээр нэмээ. Мянга шахуу шэнэ томо промышленна предприятинууд ашаглалгада үгтөө. Промышленностьдахи ажал хүдэлмэридэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 1,6 дахин нэмэһэн байна.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын, ядерна физикын, математикын, электроникын, радиотехникын, металлургиин, ракетна техникын, самолёт бүтээлгын болон наука, техникын бусад хэдэн һалбаринуудаар Советскэ Союз түрүү зэргэдэ ябана.

Техническэ дэбжэлтые, ниитын үйлэдбэриин ашаг олзотой байлгые хангадаг промышленностиин һалбаринууд бүлюу ехээр хүгжөөгдөө. Электрын элшэ хүсэ гаргалга 2,2 дахин, машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын продукциие үйлэдбэрилгэ—2,4 дахин, химическэ промышленностиин продукциие—2,5 шахуу дахин, нефтиин промышленностиин—2,2 дахин, газ абалга болон гаргалга—4,3 дахин нэмээ. Түлишын балансда нефтиин болон газай хубита 32-һоо 52 процент хүрэтэр ургаа. 91 миллион тонно булад хайлуулагдаа. Энэ хадаа 1958 онойхидо орходоо 1,7 шахуу дахин ехэ байна.

Транспортые техническэ талаар шэнэдхэн һэльбэхэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Түмэр замуудаар ашаа во[з]лгэдэ электровозууд болон тепловозуудые хэрэглэлгэ 1958 ондо 26,4 процент байһанаа, 1965 ондо 85 процент хүрэтэр ургаа. Далайн болон гол мүрэнэй флот нилээд ехээр нэмээ, мүнөө үе сагай суднануудаар хангагдаһай. Далайн флодой тоннаж 2,5 дахин нэмээ. Магистральна нефть болон газопроводуудай утань 2,7 дахин нэмэһэн байха юм.

Долоон жэлэй үедэ промышленностьһаа гээгдэжэ ябаһан хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар шухала хэмжээнүүд КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй шиидхэбэриин үндэһөөр бэелүүлэгдэнэ. Эдэ хэмжээнүүд хүдөө ажахыдахи ажал хэрэтэй байдалда һайнаар нүлөөлнэ, өөрынгөө ажалай үрэ дүнгөөр колхозникуудай болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй урмашалые дээшэлүүлээ. Зарим тарян хуряажа абалга сагай уларилай таарууггүй байһан ушарһаа 1964 онойхидо орходоо доошоо байһаншье һаань, үйлэдбэриин эгээн ехэ хэмжээнүүдэй туйлагдаһан урда жэлнүүдэйхидо орходоо хүдөө ажахын продукци бүхы дээрээ 1965 ондо ехэ байгаа.

Бүхы союзна республиканүүдай экономико амжалтатайгаар хүгжөө.

Национальна доходой ургаһанһаа уламжалан, ажалшадай бодото олзо дээшэлээ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй эгээ доодо захын хэмжээн, тэрэшэлэн бага болон дунда зэргын хүлһэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй хүлһэнэй тариф болон тогтоомол салин нэмээгдээ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай нилээд ехэ хубинь салин хүлһэнһөө налог абалга болюулагдаһан гү, али доошолуулагдаһан байна. Колхозникуудта пенси тогтоогдоо. Хэдэ хэдэн зэргын пенсионернүүдэй пенсиин эгээн доодо захын хэмжээн дээшэлүүлэгдээ. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидуудта үгтэдэг хүнгэлэлтэнүүд үргэдхэгдөө. Хэрэглэлэй ниитын фонднуудһаа хүн зондо үгтэһэн түлөөбэринүүд болон хүнгэлэлтэнүүд 74 процентээр нэмэһэн байна.

Ниитын үйлэдбэриин ургаһанһаа, хүн зониие культурно-ажаһуудалай талаар хангалгын үргэдхэгдэһэн ушарһаа хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 21 миллион хүнөөр олон болоо. Долоон часай, зарим зэргын хүдэлмэрилэгшэдтэ зургаан часай хүдэлмэриин үдэр тогтоогдоо.

Промышленна эд бараан болон эдеэ хоолой зүйлнүүд ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. Розничнo худалдаа наймаанай хэмжээн 60 процентээр нэмээ. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, тэрэшэлэн удаан саг соо хэрэглэгдэдэг промышленна эд бараан—телевизорнүүд, мебель, холодильникууд, хубсаһа угаалаг машинанууд болон бусад нилээд ехээр худалдагдадаг болоо.

Гэр байрын барилга үргэнөөр хэгдэһэн байна. Долоон жэл соо хамта дээрээ 556 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байра баригдаа, энэ хадаа 1952—1958 онуудайхида орходоо 1,9 дахин олон, совет засагай тогтоһон сагһаа 1958 он хүрэтэрхи бүхы үе соо баригдаһанай шэнээн шахуу болоно. Һүүлшын 10 жэлэй турша соо бүхы хүн зоной хахад тухайнь шэнэ байра абаһан гү, али байрала һайжаруулһан байна. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые олон болгохо даалгабари үлүүлэн дүүргэгдээ.

Үйлэдбэридэ шэнэ юумэ нэвтрүүлэгшэдэй—ухаалан зохёогшод болон уралан наринжуулагшадай эдэбхи хэшээл горитойгоор дээшэлээ. Тэдэнэр долоон жэлэй турша соо 10 миллиард гаран түхэриг арадай ажахыда алмажа үгөө.

Манай ниитын байгуулалтада бии байһан бодото арга боломжонуудай бүри хүсэдөөр ашаглагдаһан байгаа һаа, манай ороной арадай ажахын амжалтанууд бүри ехэ байха һэн. Экономикын тус тус һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ бии байһан горитой дутуунууд долоон жэлэй түсэбые дүүргэлгын үедэ элирүүлэгдээ. Хүдөө ажахын продукци абаха талаар долоон жэлэй даалгабари дүүргэгдээгүй. Энэ хадаа ороной экономическа хүгжэлтэдэ нүлөөлһэн байна. Хүндэ промышленность зарим тухэлэй продукци гаргаха түсэбөө дүүргээгүй. Шэнэ үйлэдбэринүүд удаанаар ашаглалгада үгтэдэг байгаа. Хэдэ хэдэн предприятинуудта түхеэрэлгэнүүд муугаар хэрэглэгдээ, хүдэлмэриин сагые гээлгэ үшөөл ехэ байһаар. Ажалай бүтээсэ үшөөл удаанаар дээшэлнэ. Олон предприятинууд техническэ талаараа хойшо гараһан, шанар муутай продукци бүтээнэ. Наука болон техникын туйлалтанууд арадай ажахыда удаанаар нэвтэрүүлэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэриин хэмжээнэй эрид ехээр ургадаһан ушар һая болотор хэрэглэгдэдэг түсэблэлгын, ажахые хүтэлбэрилгын онол аргануудтай, материальна талаар урмашуулгын гуримтай таараладагаггүй байгаа. Арадай ажахын хүгжэлтэдэ гараһан дутуунууд энэ ушарһаа нилээд ехээр шалтагаалһан байха юм. Предприятинуудай үүсхэл эдэбхи гаргалга һаатуулагдадаг, тэдэнэй эрхэ хизаарлагдадаг, харюусалгань доошолуулагдадаг байгаа бшуу. Предприятинуудай хоорондохи ажахын тооосоото харилсаан ехэнхидээ ёһо тэдысөөр бэелүүлэгдэдэг байгаа. Ажахые түсэблэлгэ экономическа бодото хуули ёһонуудай нүлөөн хэрэгсээгдэдэггүй, мүн субъективизм гаргалга, тус тус һалбаринуудай хүгжэлтын тэнсүүриие һанаанһаа абажа хубилгалга, ажахын талаар хэдэн олон шиидхэбэринүүдые экономическа талаарнь һулаар үндэһэлэн баримталалга муу үүргэ дүүргэдэг байгаа.

Долоон жэлэй һүүлшын жэлнүүдтэ уласхоорондын байдал шахардуу шанга болоо. Дэлхэйн элдэб районуудта сэрэгэй эзэрхэг ябуулгануудые американска империализмын һүжэрөөһэнһөө уламжалан уласхоорондын байдал шахардуу шанга болоһон байгаа бшуу. Энээн дээрэһээ ороной өөрыгөө хамгаалгые хангаха нэмэлтэ мүнгэн зээри һомолхо шухала болоһон байна.

Шэнэ табан жэлдэ арадай ажахын хүгжэлтэдэхи дутуунуудые зайсуулха, социализмын бүлюу һайн байлгые бүри хүсэдөөр ашаглаха хэрэгтэй.

II. 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гол зорилгонууд

Шэнэ табан жэлэй түсэб хадаа коммунис байгуулалтын замаар манай обществын саашадаа горитойгоор дабшалгые, ороной материально-техническэ үндэһэ һууриин саашанхи хүгжэлтые, экономическа болон оборонно хүсэ шадал бэхижүүлгые хангаха үүргэтэй. Наука, техникын туйлалтануудые хэрэглэлгэдэ, бүхы ниитын үйлэдбэриин индустриальна хүгжэлтэдэ, тэрэнэй ашагтай байлгые болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ үндэһэлэн, промышленностиие саашадань горитойгоор ургуулан дэбжээхэ, хүдөө ажахые бүри жэгдэ түргэноор хүгжөөхэ, тэрээнэй ашаар арадай байдал горитойгоор һайжаруулха, бүхы совет хүнүүдэй материальна болон культурна хэрэглэмжые бүри хүсэдөөр хангаха гээшэ табан жэлэй экономическа гол зорилго болоно гэжэ парти тоолоно.

Табан жэлэй түсэбэй даалгабаринууд социалис обществын бодото талаараа үндэһэлэн баримталагдаһан хэрэглэмжэнүүдтэ, үйлэдбэриин арга боломжонуудые болон нөөсэнүүдые бодото зүбөөр сэгнэлгэдэ түшэглэхэ, арадай ажахын эгээн лэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ замые тодорхойлхо ёһотой.

Табан жэлэй түсэбые дүүргэхын тулада партийна, советскэ, профсоюзна болон ажахын органууд арадай ажахые түбэй газарһаа түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилгые бэхижүүлхэ, наринжуулан һайжаруулха зуураа, хүтэлбэрилгын демократическа үндэһэ һууриие али болохоор хүгжөөхэ талаар партиин табиһан зорилые шууд сэхээр бэелүүлхэ ёһотой. КПСС-эй ЦК-гай мартын болон сентябриин Пленумүүдэй (1965 он) шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан ажахын хэмжээ ябуулгануудые хүсэдөөр бэелүүлхэ шухала. Ажахын байгуулалтын болон экономикые хүтэлбэрилгын талаар һүүлэй жэлнүүдтэ партиин хараалан тодорхойлһон онол арганууд саашадаа хүгжөөгдэхэ зэргэтэй.

1966-1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб зохёоходоо иимэ юумэ хэхэ шухала гэжэ тоолохо:

Национальна доходые 38—41 процентээр нэмэхэ.

Хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, бодото олзо доходые 1,3 тухай дахин дээшэлүүлхэ ябадал хангаха. Ажалай түлөөһэнэй ургалтые арадай байдал һайжаруулха гол арга гэжэ тоолон, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһые, колхозникуудай олзые дээшэлүүлхэ.

Город болон тосхоной хоорондохи социально-экономическа болон культурно-ажаһуудалай илгаае зайсуулан, **хүдөөгэй болон городой хүн зоной ажабайдалай хэмжээе ойротуулха хэмжээ ябуулгануудые хараалха,** хүдэлмэришэн анги болон таряашадай холбоое, бүхы совет арадай нэгэдэлые улам ехээр бэхижүүлхэ.

Ухаан бодолой болон бар хүсэнэй ажалай хоорондохи горитой илгаае бага болгон, **арадай юрэнхы эрдэмые болон культурно-техническэ хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ.**

Ороной бүхы районуудта **хүдэлмэриин хүсэ гамтай зүбөөр хэрэглэхэ,** юрэнхы эрдэмэй һургуули дүүргэһэн залуушуул болон эдир багашуулые үйлэдбэридэ хабаадуулха гү, али һуралсалда оруулха; хүдөө нютагуудтахи хүдэлмэриин хүсые бүхы жэлэй турша соо бүри һайнаар хэрэглэдэг болохо.

Бүхы совет республиканүүдай экономикые али бүхы талаарнь хүгжөөхэ. Үйлэдбэриие хубаарилан табихадаа, бүхы арадай ажахын аша туһые республиканүүдай аша туһатай зүбөөр таараладуулха.

Дурсагдаһан экономическа болон социально-политическэ зорилгонуудые дүүргэхын тулада иимэ юумэ хэхэ шухала:

1. Табан жэлэй турша соо промышленна продукциин хэмжээе 1,5 тухай дахин нэмэхэ.

Хүндэ индустриие, илангаяа научно-техническэ дэбжэлтые тодорхойлдог һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ үндэһэлэн, хүдөө ажахые, хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг промышленностиин һалбаринууд, барилга, транспорт болон хэлхеэ холбоое шэнэ техникээр саашадань зэбсэглэхэ.

Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүри үрэ ехэтэйгээр ашаглаха; хүдөө ажахыда, хэрэглэлэй зүйлнүүдые гаргадаг һалбаринуудта, хүн зониие культурно-ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгтэ зорюулагдадаг түхеэрэлгэнүүд болон материалнуудай хуби хүртэсые дээшэлүүлхэ.

Хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээлгын ургалтые түргэдхэхэ, хүдөө ажахын хүгжэлтын ябасые промышленностиин ургалтатай, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые болон хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргалгын ябасые адлирхуу болгохо.

Хэрэглэмжые бүри хүсэдөөр хангахын тулада продукци худалдаалгые бүхы хэмжээгээр түргэдхэхэ.

2. Хүдөө ажахын продукци абалгын хэмжээе горитойгоор нэмэхэ.

Хүдөө ажахые материально-техническэ талаар хангалгые шангадхаха, үйлэдбэриин ургалтада колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашалтай байлгые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам олзо ехэтэй болгохо, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ.

Ургасые дээшэлүүлгэдэ үндэһэлэн, орооһо тарян, газар таряалангай бусад продукцинуудые ходоһоол ехээр абадаг болохо, мал ажалай продукцинуудые бүри элбэгжүүлхэ ябадалые хангаха.

3. Техническэ дэбжэлтэдэ, ажал болон үйлэдбэри эмхидхэлгые нарижуулгада, үйлэдбэриин фонднуудые болон капитальна барилгада һомологдоһон мүнгые бүри һайнаар хэрэглэлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада, арьбалалтын гурим наринаар сахилгада үндэһэлэн үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ.

Энэ зорилгоор шэнэ табан жэлэй түсэбөөр иимэ юумэ хэхээр хараалха:

— **ажалай бүтээсые түргэнөөр дээшэлүүлхэ.** Табан жэлэй турша соо промышленностьдахи ажал хүдэлмэридэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгые 1,5 дахин, хүдөө ажахыда—3 тухай дахин нэмэхэ. Үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха, автомадаар зэбсэглэхэ хүдэлмэри шууд хэхэ, ажалые научна ёһоор эмхидхэхэ онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ;

— **техническэ талаараа шэнэ, бүри нарин продукци бүтээжэ шададаг боложо байха,** арадай ажахын бүхы һалбаринуудай гаргадаг **зүйлнүүдэй шанар һайжаруулха;**

— **үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудай ашаг үрые** шууд сэхээр ехэ болгохо, продукци бүри элбэгээр гаргаха, үйлэдбэриин фонднуудай түхэриг бүхэндэ ашаг олзо ехэтэй байлгын хүртэсын хэмжээе дээшэлүүлхэ;

— **капитальна барилгын** хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулха, предприятинуудые, мүн гол фонднуудые барилгын болон ашаглалгада үгэлгын болзорнуудые горитойгоор хороохо, капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй ашаяа харюулгыень дээшэлүүлхэ;

— **үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые** бүри таарууу һайнаар **хубаарилан табиха,** саашадаа эгээн ехээр хэрэглэгдэхээр байгаалиин баялигуудые ашагладаг болохо.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тулада уласхоорондын социалис ажалай хубаарилгын бүлюу һайн байлгые, гадаадын худалдаа наймаае үргэнөөр хэрэглэхэ.

4. Научна шэнжэлгэнүүдые үргэнөөр хүгжөөлгэдэ, тэдэнэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ түргэнөөр хэрэглэлгэдэ, ухаалан зохёолгонуудые нэбтэрүүлгэдэ үндэһэлэн, научна техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ.

Табан жэлэй түсэб соо иигэжэ хараалха:

— наука, техникын элдэб һалбаринуудта математическа онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэлгые хангадаг теоретическэ болон прикладной математикын талаар шэнжэлэлгэнүүдые хүгжөөхэ;

— наука, техникын элдэб һалбаринуудта ядерна физикын онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, залан шэглүүлэгдэдэг термоядерна синтезэй асуудалнуудые саашадань тодорхойлон шэнжэлхын, шэнэ конструкционно болон бусад материалнуудые байгуулхын тулада ядерна физикын, хатуу бодосуудай физикын талаар шэнжэлэлгэнүүдые хүгжөөхэ;

— замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлхэ, тэрээнһээ абтаһан үрэ дүнгүүдые радио холбоо, радионавигаци болон телевидениие, метеорологическа албые нарижуулан һайжаруулхын тулада, бусад бодото зорилгонуудые бэелүүлхын тулада хэрэглэхэ;

— байгаалиин нөөсэнүүдые бүри һайнаар ашаглахын тулада газарай галар болон ашагта малтамалнуудай хубааран таралгын гол хуули ёһонуудые шэнжэлхэ талаар научна хүдэлмэри үргэдхэхэ;

— шэнэ, экономическа талаараа ашагтай туһатай химическэ бүридэлнүүдые байгуулхын, ашагтай һайн бодос болон материалнуудые абахын тулада химиин талаар шэнжэлгэнүүдые хүгжөөхэ;

— шэнэ, ашаг ехэтэй үүлтэрэй мал, үндэр ургаса үгэдэг сортын ургамалнуудые бии болгохо зорилгоор амиды бодосууд дотор болодог ушарнуудые, микроорганизмуудай, ургамалнуудай болон амитадай селекциин генетическэ хуули ёһонуудые саашадань шэнжэлхэ; уг залгамжалдаг үбшэнүүдэй генетикын асуудалнуудые тодорхойлон шэнжэлхэ;

— ниитын наукануудые саашадань хүгжөөхэ. Экономическа наукануудай талаар социализмын экономическа хуули ёһонуудые түнэзгыгөөр шэнжэлэлгэ ба хэрэглэлгэдэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ зам болон онол аргануудые тодорхойлгодо, үйлэдбэриие хүгжөөхэ экономическа урмашуулгануудые хэрэглэлгэдэ үндэһэлэн, арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхэ теори саашадань тодорхойлон зохёолгодо гол анхаралаа хандуулха;

— научна шэнжэлгэнүүдэй үрэ ехэтэй байлгые горитойгоор дээшэлүүлхэ, тэдэнэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ бүри түргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада экономическа эгээн лэ ехэ ашаг туһа үгэхөөр наука, техникын гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ научна хүсэнүүд болон материальна нөөсэнүүдые ехээр зорюулха, научно-шэнжэлэлгын, проектно-конструкторска организацинуудай болон предприятинуудай туршалга үйлэдбэриин баазые бэхижүүлхэ, тэдэниие шэнэ шэнэ научна болон лабораторно түхеэрэлгэнүүдээр хангаха.

5. Түсэблэлгые һайжаруулха үйлэдбэриие экономическа талаар урмашуулгые наринжуулан һайжаруулха, предприятинуудай үүсхэл болон ажахын талаар бэеэ даанхай байлгые үргэдхэхэ, ажалайнгаа үрэ дүнгөөр ажалшадай материальна урмашалые дээшэлүүлхэ тухай партиин шиидхэбэринүүдые шууд сэхээр бэелүүлгэдэ үндэһэлэн, ороной экономикые бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо. Түбэй газарһаа түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилгые промышленна предприятинуудай ажахын талаар үүсхэл гаргалгые, бэеэ даанхай байлгые хүгжөөлгэтэй зүбөөр таараладуулха.

Энэ зорилгоор:

— хамагай түрүүндэ арадай ажахын гол тэнсүүриие наринжуулгада, үйлэдбэриие хубаарилан табилгые һайжаруулгада, экономическа районуудай комплекснoop хүгжэлгэдэ; шухалын шухала продукцинуудые түргэнөөр үйлэдбэрилгэ ба тэдэнээр хангалгада; техническэ дэбжэлтын, капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололгын, ажалай түлөөһэнэй, сэнгэй, ашаг олзын, мүнгэн сангай болон урьһаламжын талаар гүрэнэй нэгэн адли политика бэелүүлгэдэ; үйлэдбэриин фонднуудые, ажалай, материальна болон байгаалиин нөөсэнүүдые үрэ ехэтэйгээр ашаглалгын хойноһоо экономическа хиналта бэелүүлгэдэ **ажахые түбэй газарһаа, түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилгые гол түлэб зорюулха.**

Материально-техническэ хангалгын гуримые эрид шууд һайжаруулха, оптово худалдаа наймаа хэхэ аргаар түхеэрэлгэнүүд, материалнууд болон хүсэд бэлэн болоодуй зүйлнүүдые түсэбэй ёһоор хубаарилгада дам дамаа дамжан оролгые бэлэдхэхэ;

— **үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын онол аргые наринжуулан һайжаруулха, фабрика, завод, барилга, колхоз, совхоз** болон бусад предприятинуудта **түсэблэлгын-экономическа хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ.** Тэрэнэй тулада ажалай тоосооной ленинскэ гол ёһонуудые хэлбэрилэгүйгөөр бэелүүлхэ, предприятинуудай эрхэ болон ажахын талаар бэеэ даанхай байлгые шууд сэхээр үргэдхэхэ, хамагай түрүүндэ обществын аша туһые харан, коллективүүдэй туйладаг һайн үрэ дүнгүүдые материальна талаарнь урмашуулха аргаар үүсхэл эдэбхиень хүгжөөхэ, түсэбүүдые болон договорно уялгануудые дүүргэлгын түлөө предприятинуудай материальна харюусалгые дээшэлүүлхэ. Үйлэдбэриие урмашуулха экономическа онол аргануудай үүргые дээшэлүүлхэ. Социалис мүрысөө али болохоор дэлгэрүүлхэ, магтаалда хүртөөн урмашуулгын удха шанарые үргэхэ.

Предприятинуудые хүтэлбэрилгэдэ үйлэдбэриин коллективүүдэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлэн, хүтэлбэрилгын демократическа үндэһэ һууриие үргэдхэн, ажалда коммунис ёһоор хандадагаар, арадай зөөридэ эзэн байха эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие хүмүүжүүлхэ, үйлэдбэриин болон гүрэнэй журам бэхижүүлхэ. Мүнөөнэй эрхэ байдал, арадай ажахые хүгжөөхэ зорилгонууд хадаа хүтэлбэрилхы кадрнуудта шэнэ эрилтэнүүдые табина, мүн хүтэлбэрилгын экономическа онол аргануудые шудалхыень, ёһо тэдыгээр албадан захираад һууха ябадалда эсэргүү тэмсэл хэхыень, хүтэлбэрилгын эрдэм ухаанай шэнэ мэдээнүүдые хэрэглэхыень, мүнөөнэй тоололгын техникые ашаглахыень, захиргаанай аппарадые сомор болгохыень тэдэниие уялгална.

Социалис ёһоор ажал эрхилэлгын гол ёһонуудые наринаар шууд сэхээр сахиха, предприятинуудай ажахын болон финансова ажал ябуулгын талаар үндэһэ баримтагүйгөөр үлүү шанга хизаарлалта хэхэгүй.

Советскэ Союзай өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалай саашанхи ургалтые табан жэлэй түсэб хангаха ёһотой. Энэ хадаа совет арадые, бүхы социалис хани нэгэдэлые империалис эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа бүри найдамтайгаар хамгаалха арга олгохо, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай, сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй байдалые бэхижүүлхэ байна.

Амгалан ёһоной гадаадын политика шууд бэелүүлхэ, бүү зэбсэг хуряаха тухай дурадхалнуудые бэелүүлхэ оролдолго гаргаха зуураа, мүнөө үеын эгээн лэ эрхим түхэлэй сэрэгэй техникээр манай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хангагданхай байхын тулада саг үргэлжын оролдолго гаргаха шухала. Советскэ Союзай өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалай ургалта эб найрамдалые, арадуудай аюулгүй байдалые хамгаалха шухала нүхэсэл болоно.

* * *

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтын мүнөө туйлагдаад байһан хэмжээе хараада абан, ерэхэ табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ экономическа болон социально-политическэ гол зорилгонуудые хүтэлбэри болгон, промышленностиин, хүдөө ажахын, транспортын, хэлхеэ холбооной, капитальна барилгын, арадай байдал улам һайжаруулгын, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табилгын, союзна республиканүүдай ажахые хүгжөөлгын, Советскэ Союзай гадаадын экономическа холбоо барисаанай талаар иимэ заабари хүргэхэ.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

1966—1970 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ТУШАА КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДИРЕКТИВЭНҮҮД

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

III. Промышленность

Үйлэдбэриин ашаг үрые, тэрэнэй техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, техническэ талаараа шэнэ продукциин байгуулламжые һайжаруулха, тэрэниие хододоо, түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, шанарыень һайжаруулха, тиигэжэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые бүри нарин һайн үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдээр — бүтээсэ ехэтэй машинануудаар, түхеэрэлгэнүүдээр болон приборнуудаар, шанар һайнтай түүхэй эд болон материалнуудаар — совет хүнүүдэй улам үргэжэ байгаа эрилтэнүүдые дүүргэхээр олон түхэл янзын эд бараагаар—хүн зониие хангаха гэзшэ шэнэ табан жэлдэ промышленностиин бэелүүлхэ гол зорилгонууд болоно.

1. Табан жэлэй турша соо промышленна үйлэдбэриин хэмжээе 47—50 процентээр, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг һалбаринуудай («А» группа) продукциин—49—52 процентээр, хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээдэг һалбаринуудай («Б» группа) продукциин—43—46 процентээр нэмээхэ.

2. Хүндэ индустриие хүгжөөлгэдэ үндэһэлэн, **промышленна үйлэдбэриин байгуулламжые нарижуулан һайжаруулха.**

Электроэнергетикые, машина бүтээлгые, химическэ промышленностиие, металлургиие булюугаар хүгжөөхэ, һалбаринуудай доторой тэнсүүриие һайжаруулха, эгээн дэ гарал багатайгаар өөрынгөө хэрэглэмжые хангаха шадахаар экономическа талаараа угаа ашагтай түһатай түхэлэй үйлэдбэриие үргэдхэхэ гэжэ хараалха.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 он) тогтоолой ёһоор хүдөө ажахын техническэ баазые хүгжөөхэ. Оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые, минеральна үтэгжүүлгэ болон ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүдые хүдөө ажахыда нилээд ехээр гаргадаг болохо.

Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиие бүри түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэшэлэн хүн зондо хэрэгтэй эд бараа хүдөө промышленностиин предприятинуудта нилээд олоор бүтээн гаргадаг болохо.

3. **Техническэ талаараа түрүү, эрхим һайн шанартай продукци гаргадаг болохоор** хараалха. Машинанууд, приборнууд болон түхеэрэлгэнүүдэй бүтээсые, гарша багатай, найдамтай, бүхэ байлгые дээшэлүүлхэ, двигательнүүдэй моторесурсые нэмээхэ, машинануудай хүсэнэй единицэ бүхэниие хараада абан, шэнгэрүүлэнь доошолуулха. Материалнууд болон түүхэй эдэй шанар һайжаруулха. Арадай хэрэглэлэй эд барааннуудай ассортиментые үргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха.

Гүрэнэй стандартнуудые техническэ дэбжэлтын эрилтэнүүдтэ таарууболгохо, продукциин шанар һайжаруулхада тэдэнэй дүүргэлгэ үүргые дээшэлүүлхэ.

Уласхоорондын техническэ харилсаа холбоо хүгжөөн, харин оронуудай научна болон техническэ түрүү туйлалтануудые али болохоор хэрэглэхэ.

4. **Үрэ ехэтэй технологическа онол аргануудые**—физико-химическэ, электрофизическэ, электронно болон бусад **аргануудые ухаалан тодорхойлжо нэбтэрүүлхэ.** Мүнөө хэрэглэгдэжэ байһан түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр бэелүүлхэ.

5. Үйлэдбэриин фондуудай түхэриг бүхэнэй ашаг олзо ехэ болгохо, продукци бүри ехээр гаргахын тулада **түхеэрэлгэнүүдые нилээд һайнаар хэрэглэдэг болохо,** тэрэнэй бүтээсые дээшэлүүлхэ.

Техөөлдог бэрхэшээлнүүдые зайсуулха, үйлэдбэриин онол аргануудые ашагтай болгохо, технологиие нарижуулха, халаа халаагаар хүдэлмэрилгын коэффициентые нэмээхэ, түхеэрэлгэнүүдэй мини байлгые усадхаха аргаар мүнөө ажаллажа байһан предприятинуудта продукци гаргалгые дээшэлүүлхэ.

Индустриальна онол аргануудые бүри үргэнөөр хэрэглэжэ, заһабарилгын предприятинуудта тусхай мэргэжэлэй үйлэдбэриие бүхы хэмжээгээр хүгжөөжэ, ехэ заһабарилгын шанарые саашадань һайжаруулха, өөрынь үные хямдаруулха.

6. Һалбаринууд хоорондын хамжаае хүгжөөжэ; узелнууд болон детальнуудые нэгэн адли түхэл янзатайгаар бүтээхэ ябадал үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэдэниие бүтээхэ тусхай мэргэжэлэй заводуудые байгуулжа, предприятинуудые, илангаяа машина бүтээлгын предприятинуудые **улам олоор тусхай мэргэжэлдэ оруулха, хамжажа үйлэдбэрилдэг болгохо.** Түүхэй эд хэрэглэлгые улам һайжаруулхын тулада экономическа талаараа ашагтай туһатай холимол түхэлэй үйлэдбэриие хүгжөөхэ.

7. **Түүхэй эд, материал болон түлишэ һайнаар хэрэглэдэг болохо.** Машина бүтээлгэ болон металл болбосоруулгада хара металлаар хэгдэһэн прокат гаргашалгын удельнэ хэмжээе 20—25 тухай процентээр доошолуулха. Прокат гаргахын тулада булад хэрэглэлгын удельнэ гаргашые бага болгохо. Үнгэтэ металлнуудай орондо бүри хямда сэнтэй материалнуудые болон биметаллнуудые хэрэглэдэг болохо. Табан жэлэй турша соо промышленностьда түлишэ гаргашалгын нормые 8—10 процентһээ бага бэшээр, **тэрэ тоодо элшэ хүсэ** абалгада—11—14 процентээр, **электрын элшэ хүсэ гаргашалгын** нормые—6—8 процентээр доошолуулха. Түүхэй эдһээ бэлэн продукци гаргалгын хэмжээе дээшэлүүлхэ. Түлишэ-элшын хамһабарнин зүйлнүүдые, мүн хамһабариин материалнууд болон түүхэй эдые хүсэдөөр хэрэглэхэ.

Тусхай мэргэжэлэй болон универсальна, хүсэд һайнаар оньһожоруулагдаһан баазанууд болон складуудые тааруугаар түхеэрхэ гэжэ хараалха.

8. Техническэ дэбжэлтэдэ, ажал эмхидхэлгые нарижуулгада болон эрхэ байдалыень һайжаруулгада, үйлэдбэриие экономическа талаар урмашуулгые, ажалшадые материальнаар урмашуулгые һайжаруулгада үндэһэлэн, **табан жэлэй турша соо промышленностьда ажалай бүтээсые 33—35 процентээр дээшэлүүлхэ.** Продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха, бүхы предприятинуудай хүдэлмэриие ашаг олзо ехэтэй болгохо. Табан жэлэй эсэс хүрэтэр промышленностьда ашаг олзые хоёр үлүүтэй дахин дээшэлүүлхэ.

9. 1970 ондо **шухалын шухала түхэлэй промышленна продукциие иимэ хэмжээтэйгээр үйлэдбэрилхэ** гэжэ хараалха:

	1965 он	1970 он
Электрын элшэ хүсэн (миллиард киловатт-часаар)	507	840—850
Нефть (миллион тонноор)	243	345—355
Газ (миллиард кубометрээр)	129,2	225—240
Нүүрһэн (миллион тонноор)	578	665—675
Шэрэм (миллион тонноор)	66,2	94—97
Булад (миллион тонноор)	91	124—129
Прокат (миллион тонноор)	70,9	95—99
Булад соргонууд (миллион тонноор)	9	14—15
Минеральна үтэгжүүлгэ (условно единицээр) миллион тонноор)	31,3	62—65
Пластическа зүйлнүүд, синтетическэ дабирхайнууд (мянган тонноор).	821	2.100—2.300
Химическэ утаһан (мянган тонноор)	407	780—830
Автомобильна болон мотоциклетнэ покрышканууд (миллион хэһэгээр)	26,4	38—40
Ууралай, газай болон гидравлическа турбинанууд (миллион киловаттаар)	14,6	22—24
Прокатна түхеэрэлгэ (мянган тонноор)	111	190—210
Магистральна тепловозууд (секцеэр)	1.485	1.500—1.600
Химическэ түхеэрэлгэ (миллион түхэригөөр)	384	780—830
Нефтеаппаратура (мянган тонноор)	140	210—240
Металл отолдог станогууд (мянган хэһэгээр)	185	220—230
Кузнечно-прессовэ машинанууд (мянган хэһэгээр)	34,4	50—52
Автомобиль (мянган хэһэгээр)	616,4	1.360—1.510
тэрэ тоодо ашаанай	379,6	600—650
хүнгэн	201,2	700—800
тракторнууд (бодотоор тоолоходо, мянган хэһэгээр)	355	600—625
Хүдөө ажахын машинанууд (миллион түхэригөөр)	1.446	2.500
Технологическа түхеэрэлгэ бүд нэхэдэг промышленностьда хэрэгтэй запасной частьнууд (миллион түхэригөөр)	251	450—480
Технологическа түхеэрэлгэнүүд, эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй запасной частьнууд (миллион түхэригөөр)	243	340—370
Приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, тэдэндэ хэрэгтэй запасной частьнууд (миллион түхэригөөр)	2.078	3.570—3.670
Модо шэрэлгэ (жэжэ бэлэдхэгшэдые оруулангүйгөөр, миллион кубометрээр)	337	350—365
Целлюлозо (миллион тонноор)	3,2	8,4—9
Саарһан (миллион тонноор)	3,23	5—5,3
Картон (миллион тонноор)	1,45	4,2—4,5
Цемент (миллион тонноор)	72,4	100—105
Бүд (миллиард дүрбэлжэн метрээр)	7,5	9,5—9,8
Дотор ба гадар трикотаж хубсаһан (миллион хэһэгээр)	907	1.650—1.750
Арһан гутал (миллион паараар)	486	610—630
Мяхан (гүрэнэй нөөсэһөө, миллион тонноор)	4,8	5,9—6,2
Загаһа барилга, кит, далайн ан агналга, далайн продуктнуудые абалга (миллион тонноор)	5,8	8,5—9
Үдхэн һүнэй продукци (гүрэнэй нөөсэһөө, миллион тонноор)	11,5	16—17
Малай тоһон (гүрэнэй нөөсэһөө, мянган тонноор)	1.066	1.160
Тоһолиг сыр болон брынзэ (мянган тонноор)	308	625—675
Ургамалай тоһон (гүрэнэй нөөсэһөө, миллион тонноор)	2,2	2,95—3,1
Консервэ (миллиард условно баанхаар)	7	13—13,5
Элһэн саахар (свеклоһоо шанагдаһан, миллион тонноор)	8,9	9,8—10
Культурно-ажаһуудалай болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараанууд (миллиард түхэригөөр)	9	15,5—16,5
Радиоприемнигууд, радиолонууд (миллион хэһэгээр)	5,2	7,5—8
Телевизорнүүд (миллион хэһэгээр)	3,7	7,5—7,7
Гэр доторой холодильнигууд (миллион хэһэгээр)	1,7	5,3—5,6
Мотоцикл, мотороллер болон мотоколясканууд (мянган хэһэгээр)	721	1.000—1.100
Мебель (миллиард түхэригөөр)	1,8	2,6—2,8

10. **Электроэнергетикые** булюу ехээр хүгжөөхын тулада ехэнхидээ тус бүридөө 300 мянган киловатт хүсэтэй элшэ хүсэнэй блогуудтай, 2,4 миллион киловатт ба дээшэ хүсэтэй, түлишөөр хүдэлдэг конденсационно томо электростанцинуудые гол түлэб барижа, 64—66 **миллион киловатт хүсэтэй шэнэ үйлэдбэриие** ашаглалгада үгэхэ.

Шэнэ технологическа шиидхэбэринүүдые гаргажа, 500—550 мянган киловатт хүсэтэй гидротурбинануудые тодхожо, проектынь зохёогдожо ба баригдажа байһан гидроэлектростанцинуудай технико-экономическа үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ.

Ороной зүүн районуудһаа түбэй районуудта ехэ хэмжээнэй электрын элшэ хүсэ дамжуулхын тулада бэлэдхэлэй шухала хүдэлмэри хэхэ. СССР-эй Европодохи хубида нэгэдэмэл энергетическэ системэ байгуулгые түгэсхэхэ.

35 киловольт ба дээшээ напряженитэй электро-дамжуулгын утын хэмжээе нэгэ хахад дахин тухай, харин хүдөөгэй районуудтахи 20 киловольт хүрэтэр напряженитэйе хоёр дахин тухай ехэ болгохо. Электрын элшэ хүсэ сэхэ үгэжэ, хүдөөгэй районуудые электрификацилга үргэдхэхэ.

11. **Нефть гарган абадаг, газай промышленностиие** бүри түргөөр хүгжөөхэ. Баруун Сибирьтэ, Баруун Казахстанда нефть, газ гарган абадаг центрнүүдые бии болгохо, үнинэй нефтьтэй районуудта нефть абалга нилээд ехэ болгохо ябадалые тон шухала зорилгодо тоолохо. Нефтьтэй газарнуудые бэдэрэн олохо, нефть гарган абалгые бүри үргэдхэхэ түрүү арга метод саашадаа дэлгэрүүлхэ.

Газтай газарнуудые бэдэрэн шэнжэлхэ, газ гарган абалга бүри үргэдхэхэ, үрэ ехэтэй онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, промышленна түб газарнуудта дүтүүрхи байгаалиин газ газар доро хадагалха һабатануудай багтаасые үргэдхэхэ. 25 мянган километрһээ бага бэшэ газарта татагдаһан аса һалаануудтай магистральна газопроводуудые бариха. Газ зөөлгын технико-экономическа талые һайжаруулха зорилгоор ехэ хүндытэй соргонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ хараалха.

12. Табан жэлэй турша соо **нефть анхан буйлуулгын** хэмжээе, тунгалаг нефть-продуктнуудые үйлэдбэрилгэ 1,4—1,5 дахин, түрхихэ тоһонуудые —1,4 дахин ехэ болгохо. 0,5 процентһээ ехэ бэшэ серэтэй дизельнэ түлишэ үйлэдбэрилгэеэ ниитэ үйлэдбэриин хэмжээнэй 80 процентһээ бага бэшэ болгохо, автомобилиин эрхим шанартай бензинүүдые 55—60 процентдэ хүргэхэ. Дизельнэ ба автомобилиин бүхы тоһонуудые үйлэдбэрилгэдэ нэмэлтэ аша үрэ ехэтэй нэмэлтэ зүйлнүүдые хэрэглэхэ.

Химиин промышленностьда хэрэгтэй шэнгэрүүлэгдэһэн газ, зохид үнэртэй углеводородууд ба бусад түүхэй зүйлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха. Нефтиин түүхэй зүйлнүүдһээ мал ажалда шухала белок-витаминуудтай концентрадуудые промышленна оршом соо үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ.

13. **Нүүрһэ,** илангаяа кокс болодог нүүрһэ, бүри ехээр **малтан абаха.** 1970 ондо газар дээрэһээ нүүрһэ малтан абалгын удельнэ хэмжээе 28 процентдэ хүргэхэ. Нүүрһэ шанаржуулга хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулха, сортто нүүрһэнүүдые бүри ехээр малтан абаха. Хүдэлмэрилэгшэдэй тоое олон болгонгүй бүри ехэ нүүрһэ малтан абаха.

165 миллион тонно нүүрһэ малтан абаха шадалтай шахтанууд, разрезүүдые ашаглалгада оруулха, тиихэдээ барилгын ба проектээр хараалагдаһан хүсыень ашаглалгада оруулха болзор нилээд хорооха. Шатадаг сланец малтан абалгые 1970 ондо 28 миллион тухай тоннодо, торф —92 миллион тоннодо хүргэхэ.

Городой ба хүдөөгэй хүн зоной хэрэглэмжые эрхим шанартай түлишөөр бүрин хангаха.

14. Металлай шанар һайжаруулгада, прокадай, соргонуудай, метизүүдэй сортые нилээд үргэдхэлгэдэ, үйлэдбэреэ улам хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулан, **хара металлургиин** хүгжэхэ үндэр дээдэ темп хангаха.

Хүйтөөр жэгдэлэгдэдэг сан прокат хоёр дахинһаа ехээр, хүйтөөр һунаагдаһан сортовой булад —2,2 дахин, булад проволоко—2,1 дахин нэмээхэ, элдэб сортын соргонуудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо.

Термическэ, термомеханическа аргаар болбосоруулагдадаг металл, тон нарин фасонтой ба гээлтэ хоролтодо багаар ородог электротехническэ буладуудые, газаа талаараа эдирмэгтэхэгүй биметаллнууд ба металлнуудые, онсо сэбэр, тусхай шанартай металлнуудые, тон бүхэ проволокоор хэгдэдэг канадуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ.

Тумэрэй рудагай зүйлнүүдые бэлдэлгын хэрэг һайжаруулха. Тумэрэй үртэһэ үлэгдэлнүүдые промышленна аргаар ашаглалга үргэнөөр эмхидхэхэ. Кислородно-конверторно булад хайлуулгые 5—6 дахин, электро-булад—1,5 дахин ехэ болгохо; булад таһалгаряагүй эюулдэг шэнэ түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулха; металлургическа үйлэдбэридэ кислород, юрын газ хэрэглэлгые үргэдхэхэ.

Монсогор зузаан, эрхим зэргын буладуудые һайнаар нимгэрүүлэн жэгдэлжэ, соргонуудые бүтээдэг болохо. Биметалл соргонуудые, шэл-эмальтай, пластмасса ба бусад эдирмэггүй гадартай соргонуудые бүри олоор үйлэдбэрилэн гаргаха.

Хара металлай үртэһэ, хаядаһануудые бүри ехээр бэлэдхэхэ. Доменно хог үлэгдэлнүүдые ашаглалга бүри һайжаруулха.

Хара металлургиин предприятинуудта арадай хэрэглэлэй эд бараануудые (эмальтай амһартанууд, хадааһа, кровать гэхэ мэтые) бүри олоор гаргаха, шанарыень һайжаруулха.

15. **Үнгэтэ металлургиин талаар** зэд, хүнгэн ба шухаг металлнуудые үйлэдбэрилгэ булюу ехээр хүгжөөхэ. Алюмини үйлэдбэрилгэ 1,9—2,1 дахин, зэд ба сайр —1,6—1,7 дахин ехэ болгохо; туулга, магни, үхэр туулга, никель, титан, вольфрамай, молибдэнэй, титанай концентрадуудые, мүн үнэтэ металлнуудые үйлэдбэрилгэ ба алмаз малтан абалга нилээд үргэдхэхэ.

Үнгэтэ металлнуудай руда нээмэл аргаар малтан абалгаяа 1,5 дахин, газар доорохи уурхайнууд соо бүтээсэ ехэтэй, өөрөө ябадаг түхеэрэлгэ хэрэглэхэдээ—5 дахин нэмээхэ.

Электричество дамжууластай алюмини, элэсэгүй зэд, үнгэтэ металлнуудай арьбан түхэлэй шэнэ прокат, үйлэдбэрилдэг болохо, гонзогор зэд, алюминиин лентэ, сорго, фасонтой профельнүүд ба проволоконуудые нэгэн доро шудхаха, жэгдэлхэ.

Электронно промышленностьда шухала материалнуудые бүтээдэг тусхай заводууд ба үйлэдбэри эмхидхэхэ.

Үнгэтэ металлургиин предприятинуудаар арадай хэрэглэлэй эд товар бүтээн гаргалгые гурба дахинһаа бага бэшээр нэмээхэ, эд товарнуудай шанарые һайжаруулгада онсо анхарал хандуулха, тиихэдээ тусхай мэргэжэһэн үйлэдбэри эмхидхэхээр хараалха.

16. **Геологическа шэнжэлгэ бэдэрэлгын** хэмжээе үргэдхэхэ, тэрэнэй аша үрые һайжаруулха, үныень хямдаруулха. СССР-эй Европын хубидахи нефтьтэй, газтай, нүүрһэтэй газарнуудые бэдэрхэ ба шэнжэлхэ хүдэлмэри улам үргэдхэхэ. Экономическа талаараа үлэмжэ ашагтай районуудтахи ашагта малтамалнуудай шэнжэлэгдэһэн нөөсэнүүдэй ургалта гол болгон хангагдаха ёһотой.

17. **Химическэ ба нефтьхимическэ** промышленностиин хурдан түргэн хүгжэлтэ хангахаар хараалха. Химическэ продукци үйлэдбэрилгэеэ хоёр дахин ехэ болгохо. Холимол орёо минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгэдэ нилээд ехээр нэмээхэ. Табан жэлэй һүүл тээшэ үтэгжүүлгэнүүдые имагтал монсогор, хатажа хатуу болошохогүй формонуудтайгаар үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо. Ургамал хамгаалдаг химическэ хэрэгсэлнүүдэй ассортиментые үргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха.

Хэмэл продуктнуудые үйлэдбэрилхын тула нефтиин, газай түүхэй зүйлнүүдые бүри ехээр хэрэглэхэ. Пластмассын шанар һайжаруулха, полимернэ һайн материалнуудые олоор үйлэдбэрилхэ. Химическэ онсо сэбэр продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, ассортиментыень үргэдхэхэ.

Синтетическэ каучук үйлэдбэрилгэеэ 2,2 дахин, синтетическэ тоһолиг кислотануудые үйлэдбэрилгэеэ 3 дахинһаа бага бэшээр, угаадаг синтетическэ зүйлнүүдые —6 дахин шахуугаар ехэ болгохо. Шинэнүүдэй хэрэглэгдэхэ болзорые 1,5 дахин удаан болгохо.

Ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг химиин эрхим шанартай эд товарнуудай, мүн бусад зүйлнүүдэй үйлэдбэрилэгдэхэ хэмжээе 2,5—3 дахин ехэ болгохоор хараалха.

Тоннаж багатай химическэ продукци үйлэдбэрилгэ үргэдхэхэ, пластмассын, резинын, будүүдэй, хэмэл арһанай шанар һайжаруулхын тула хэрэглэгдэдэг хэмэл шэрэ будагуудай, лаагуудай, бусад бодосуудай ассортиментые шэнэдхэхэ, һэльбэн нэмээхэ. Эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ хэрэгтэй реактивуудые бүтээн гаргаха.

Арадай ажахыда, ажаһуудалай хэрэглэлдэ шухала зүйлнүүд болгон полимэрнэ материалнуудые болбосоруулдаг үйлэдбэри химиин промышленностьда, пластмассаар бүтээгдэһэн зүйлнүүдые хэрэглэдэг һалбаринуудта эмхидхэхэ.

Титан белилэнүүдые бүтээн гаргаха үйлэдбэри ехээр хүгжөөхэ.

Хара, үнгэтэ металлургиин, нефтиин ба ой модоной, химиин промышленностиин предприятинуудта, эдэ һалбаринуудай түүхэй зүйлнүүдые комплексноор ашаглаһанай үндэһөөр, химическэ зүйлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха.

18. **Машина бүтээдэг, металл болбосоруулдаг үйлэдбэриин** бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээе 1,6—1,7 дахин тухайгаар нэмээхэ. Тиихэдээ металлургида, энергетикэдэ, химиин, нүүрһэнэй, нефтиин ба газай промышленностьда шухала түхеэрэлгэ; автстракторна, хүдөө ажахын машина бүтээдэг, электротехническэ, электронно ба радиотехническэ промышленностиин, прибор бүтээдэг үйлэдбэриин продукци; электрофизическэ, электрохимическэ ба бүтээсэ ехэтэй бусад онол аргануудые хэрэглэн металл болбосоруулдаг машинануудые, мүн нарин, тон оньһон нарин станогуудые бүтээлгэ булюугаар хүгжөөхэ ябадал хараалха.

Үргэхэ-зөөхэ, ашаха-буулгаха хүдэлмэри, бусад хүндэ ажал, складуудтахи хүдэлмэри комплексноор оньһожоруулха машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые бүри олоор бүтээн гаргаха.

Шэнэ конструкциин машинанууд, түхеэрэлгэнүүдые зохёохо ба бүтээхэ ябадал түргэдхэхэ, промышленна үйлэдбэри шудалалгын, тэдэниие арадай ажахыда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгын болзорнуудые нилээд хорооха.

Энергетикын, технологическа түхеэрэлгын тус бүриинь арьбадхахаар хараалха. Шэнээр бүтээн гаргагдаха машинанууд, түхеэрэлгэнүүдэй бүтээсые ехэ болгохо.

Машина бүтээдэг үйлэдбэриин шэнэ предприятинуудые бариха үедөө, тусхай мэргэжэлээр продукци бүтээн гаргахын хэрэг эмхидхэхэ шухала байһые хараада абаха.

500, 800 мянган киловатт ба бүришье ехэ хүсэтэй энергетическэ ашаг ехэтэй автомат блогуудые бүтээдэг болохо.

Аммиак, суперфосфат ба полиэтилен ехээр үйлэдбэрилэн гаргахын тула шухала ехэ хүсэтэй металлургическа агрегадуудта, технологическа лининүүдтэ хэрэглэгдэхэ оньһон нарин машинанууд ба түхеэрэлгэнүүдые, нефть буйлуулдаг заводуудта хэрэгтэй, жэл соогоо 6 миллион тонно гаргаха шадалтай түхеэрэлгэнүүдые малталгын, барилгын ба харгын хүдэмэридэ шухала комплексно түхеэрэлгэнүүдые зохёохо, бүтээн гаргадаг болохо.

Мотооройнь нөөсэ хүсэнэй 1,5—3 дахин ехэ болгогдоһон, металлай оросын хэмжээнэй хороогдоһон, түлишын ба түрхидэг материалнуудай удельнэ гаргашын бага болгогдоһон шэнэ конструкциин дизельнүүдые бүтээн гаргадаг болохо.

Ямаршье газараар ябаха автомобильнуудые, багтааса ехэтэй уужам автобусуудые, прицепүүдтэй бортовой автомобильнуудһаа бүридүүлэгдэһэн автопоезднуудые, мүн арадай хэрэглэлэй эд товар зөөдэг тусхай автомобильнуудые бүри олоор бүтээн гаргаха. 65 тонно, бүришье ехэ ашаа тээдэг автомобильнуудые бүтээн гаргадаг болохо.

Газар таряалангай, мал ажалай хүдэлмэри комплексноор оньһожоруулхада шухала түгэс таарамжатай комбинированнэ машинануудые бүтээн гаргахаар хараалха.

Хүнгэн промышленностиин элдэб һалбаринуудта шухала шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бүри олоор бүтээн гаргаха. Бүд нэхэн гаргадаг предприятинуудтахи механическа станогуудые бүд нэхэдэг автомат станогуудаар түргэ түргөөр һэлгэдэг болохо. Трикотажна фабрикануудта шухала машинануудые бүтээн гаргалгаяа хоёр дахинһаа бага бэшээр, будадаг, гоёодог түхеэрэлгэ—гурба дахин олошоруулха гэжэ хараалха.

Эдеэ хоолой промышленностьда шухала түхеэрэлгэ бүтээн гаргалга 1,5 дахин, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта хэрэгтэй түхеэрэлгэ—1,7 дахин олошоруулха.

Культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг предриятинуудта, мүн хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудта шухала оньһон нарин машинанууд, түхеэрэлгэнүүдые бүри олоор бүтээн гаргаха.

Приборнууд ба автоматизациин хэрэгсэлнүүдые олоор бүтээн гаргаха шухала байһанда, тэдэнэй номенклатурые үргэдхэлгэдэ, техническэ талыень улам һайжаруулгада онсо анхарал хандуулха. Полупроводник приборнуудые бүтээн гаргалгые нилээд нэмээхэ.

Электронно-тоололгын, залан хүдэлгэдэг машинануудые үйлэдбэрилгэеэ үргэдхэхэ, бүридхэлгэ-тоололгын хүдэлмэри бүридхэл ба тоосооной хэрэг оньһожоруулха, автомадаар ха... хын тула шухала техникэ бүтээн гаргаха.

Машина бүтээдэг промышленностиин станогуудай бүриды... һайжаруулха. Энээнэй тулада, металл зүһэдэг станогууд ба ку... нечно-прессэй машинануудые, илангаяа түгэсхэгдэхэ опера... нуудые хангадаг станогуудые, автомат ба автомат түхэлэй ст... ногуудые, түгэс агрегатна станогууд ба автомат лининүүд... хүндэ машина бүтээдэг үйлэдбэридэ шухала тусхай түхеэр... гэнүүдые, шудхалаа хэдэг оньһон түхеэрэлгэнүүдые бү... олоор бүтээн гаргахаар хараалха.

Электрошлагай ба вакуумна хайлуулгын буладаар ту... подшипнигуудые олоор бүтээхэ.

Машина бүтээдэг үйлэдбэриин зэр зэмсэгүүдые бүри һ... болгохо, тэрэнэй тусхай мэргэжэлтэй болохо ябадал бэелүү...

Арадай хэрэглэмжын эд товарай, культурно-ажаһуудалай, ... рэй хэрэглэлэй зүйлнүүдые машина бүтээдэг, металл болбо... руулдаг предприятинуудта бүри олоор бүтээн гаргадаг бол... шанарыень һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ.

Арадай хэрэглэмжын шэнэ эд товарнуудые техническэ ... лаарнь тааруулан зохёохо тусхай конструкторска бюронуу... эмхидхэхэ.

19. **Барилгын материалнуудай промышленностиие** улам ... **жөөхөөр хараалха.** Заводто түгэс бэлэн болгогдоһон детальну... конструкцинуудые олоор бүтээхэ, улад зондо худал... даха барилгын хэрэгсэлнүүд ба материалнуудай ас... тиментыень үргэдхэхэ, шанарыень улам һайжаруу... Мүлигдэн жэгдэлэгдэдэг, витринэдэ хэрэглэгдэхэ ... пластмасса, линолеум, керамика ба шулуугаар бүтээгдэдэг ... ехэтэй, үнгэлэлгын материалнууд ба детальнуудые, шифер ... хушалта хэдэг бусад материалнуудые; металлбэшэ соргонууд ... түмэр-бетон тусхай хэрэгсэлнүүдые бүри олоор бүтээн гарга...

20. Модон зүйлнүүдые комплексноор ашаглаһанай, хими... скэ ба химико-механическа аргаар модо болбосоруулга хүгж... һэнэй үндэһөөр **ой модоной, целлюлозно-саарһанай ба модо б... босоруулдаг промышленностиин** үйлэдбэриинь бүридэлые го... тойгоор һайжаруулха.

Хойто зүгэй, Сибириин ба Алас-Дурнын модоор элбэг ... онуудта модо бэлэдхэлгые ехэ болгохо. Шэнэ янзын целлю... саарһа, картон, фанерэ ба модон плиткэнүүдые үйлэдбэрил... болохо.

Модо хюрөөдэхэдэ, модо болбосоруулхада гараһан үлэг... нүүдые, шэнэһэн модо ба түлеэ целлюлозно-саарһанай, модо... химиин, гидролизно промышленностиин продукци үйлэдбэр... хын тула, модон плиткэнүүд ба модон амһартануудые бүтээ... тула бүри һайнаар хэрэглэхэ.

Ой модо һэргээн ургуулха, ашаг үрэ ехэтэй болгохо хүдэ... рөө үргэдхэхэ.

21. **Хүнгэн промышленностиин** продукци бүтээн гарга... 1,4 дахин тухай нэмээхэ.

Хүн зоной ехээр хэрэглэдэг эд товарнуудые—трикотаж, ... мэл утаһа хэрэглэһэн, хэмэл арһа ба плёнконуудаар бүтэ... эдлэлнүүдые, үнгэлэн гоёодог элдэб материалнууд ба галанте... бүтээн гаргалга эгээн түргөөр хүгжөөхэ. Илангаяа үхибү... зорюулагдан бүтээгдэдэг товарай ассортиментые үргэдхэхэ.

Хубсаһанай, гуталай ба бусад эдлэл хэрэгсэлнүүдэй шан... түхэл шэнжыень бүри һайжаруулха арадай хэрэглэмжын... товарнуудай ассортимент, фасон ба моделиие саг үргэлжэ ... гэдхэжэ, шэнэдхэжэ байха.

Бүри гоё пумаажан бүдүүдые, нитрон ба лавсантай н... бүдүүдые, хэмэл утаһаар нэхэгдэһэн торгон бүдүүдые, ... тай хоолосто бүдүүдые, утаһаар, утаһалиг зүйлоор оёгдоһон ... дар хубсаһа, систетическэ ээрэмэл зүйлнүүд, элдэб янзын ... һон, арһалиг түхэлэй хүнгэн резинтэй гутал бүри олоор ... тээн гаргаха. Эдэ товарнуудай талаар хүн зоной хэрэглэ... хүсэд бүрин хангаха.

Поточно лининүүдые, шэнэ янзын автомадууд, бүтээсэ ех... бусад түхеэрэлгэнүүдые үргэнөөр хэрэглэһэнэй үндэһөөр ... гэн промышленностиин предприятинуудые техническэ тала... һэльбэн зэбсэглэхэ.

22. **Эдеэ хоолой промышленностиин** продукци үйлэдбэр... гаргалгые 1,4 дахин тухай нэмээхэ. Продуктнуудай шэмэ... амтые бүри һайн болгохо, ассортиментыень үргэдхэхэ, ... үзэмжэтэй һайхан болгохо.

Үхибүүдэй хэрэглэдэг эдеэ хоол элбэгээр үйлэдбэрилгэдэ, ... дэб янзын полуфабрикадуудые, бэлэн хоол ба кулинарна з... нуудые эмхилэн багсалалга улам үргэдхэхэ.

Загаһан продуктнуудые, илангаяа амиды, хүргэгдэһэн заг... филе, балык ба кулинарна зүйлнүүдые буйлуулан бэлдэлгэ ... гэнөөр хүгжөөхэ. Дэлхэйн уһан далайнууд доторхи шэнэ ра... нуудые, олзоборилгын газарнуудые шэнжэлэн ашаглаха, д... дын уһануудта загаһанай ажахы ехээр хүгжөөхэ, ашаг үрэ... улам дээшэлүүлхэ.

Мүнөө сагай түхеэрэлгөөр хангагдаһан, загаһа агналгын ... дой суднануудай тоое 2,5 дахин тухай олон болгохо. Загаһа ... дэг портнуудай хаба хүсые 50—60 процентээр нэмээхэ.

Холодильнигуудай, һэрюун складуудай багтаамжые 1,7 да... үргэдхэхэ.

Мал ажалда шухала мяханай-яһанай, загаһанай талха, т... лэй дрожжо, тэжээлэй витаминуудые бүри ехээр үйлэдбэри... гаргадаг болохо.

23. **Культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэглэлэй эд то... нуудые** бүтээн гаргалга бүри үргэдхэхэ. Эдэ товарнуудай ша... түхэл үзэмжые улам һайжаруулха, эбдэрсэгүй, бүхэ бол... Ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг машинанууд, приборнуудай агр... дууд, узелнууд ба детальнуудые нэгэ янзын болгохо. Эд т... нуудай ассортиментые ходо шэнэдхэжэ байха.

Полупроводник приборнуудые хэрэглэдэг радиоприёмнигу... телевизорнүүдые, радиолонуудые үйлэдбэрилгэ бүхы аргаар ... жөөн дэлгэрүүлхэ. Үнгэтэ дүрэ дамжуулан харуулдаг телеви... нүүдые олоор бүтээн гаргадаг болохо.

Мебельнүүдые бүри олоор бүтээн гаргаха, шанарыень һ... жаруулха, түрүү технологи нэбтэрүүлэн хэрэглэһэнэй, ... һайн материалаар гоёоһоной үндэһөөр үзэмжэтэй зохид бол...

Элдэб янзын ассортименттэй, хүсэд хүрэхэ тоотой спортын ... варнууд, аяншалгын хэрэгсэлнүүдые ажахын амһартануу... ниин ба саад-огородой зэр зэмсэгүүд, ажахын бусад товар... бүтээн гаргаха.

Хүн зондо таатай зохид, ажаһуудалыень бүри болбосон... гохо шэнэ янзын товарнуудай конструкци зохёолго, бүтээ... түргэдхэхэ.

Автомобильнуудай, мотоциклнуудай, телевизорнүүдэй ра... приёмнигуудай, холодильнигуудай, ажаһуудалай бусад маш... нууд болон приборнуудай запчастяар, элдэб оньһонуудаар ... зоной, ажаһуудалай предприятинуудай хэрэглэмжэ дүүрэн ... гаха.

24. Культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэглэлэй эрхим ... нартай эд бараа үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые бүхы ... на республикануудтахи **нютагай промышленностиин пред... тинуудта** бүри олоор бүтээн гаргадаг болохо. Уралан бү... олзоборилгонуудые хүгжөөхэ.

25. Арадай хэрэглэмжын эд товар бүтээн гаргалга эмх... дэг предприятинуудые шэнэдхэн хубилгахын, шэнэ түхеэ... худалдан абахын тула банкын кредит үргэнөөр хэрэглэхэ.

IV. Хүдөө ажахы

Эдеэ хоолой продуктнуудай талаар—хүн зоной улам ехэ боложо байгаа хэрэглэмжые, хүдөө ажахын түүхэй зүйлнүүдэй талаар — промышленностиин хэрэглэмжые эрхим һайнаар хангахын тула, газар таряалангай ба мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ гэзшэ хүдөө ажахыда бэелүүлэгдэхэ гол шухала зорилго болоно. КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй тодорхойлон хараалһан экономическа хэмжээ ябуулгануудые сэхэ шууд бэелүүлгэ — энэ зорилго шиидхэхэ үндэһэ һуури болохо ёһотой.

Ерэхэ табан жэл соо хүдөө ажахыда зорюулагдажа, гүрэнэй зүгһөө һомологдон табигдаха мүнгэнэй хэмжээн хоёр дахин тухай ехэ болохо, колхозууд болон совхозуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдэхэ, ниитын үйлэдбэри үрэтэй һайнаар хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашал ехэ болгогдохо.

1. 1966—1970 онуудта хүдөө ажахын продукци үйлэдбэ... гын дундуур хэмжээе үнгэрэгшэ табан жэл соо үйлэдбэри... һэн иимэ продукциин дундуур хэмжээнһээ 25 процентэ... болгохо.

Хоорондоо холбоотой хоёр шухала зорилго шиидхэлга... **орооһо таряа, мал ажалай продуктнуудые абалгаяа ехэ бо... годо** колхозууд болон совхозуудай, партийна, советүүдэй, ... лэлгын ба хүдөө ажахын зургаануудай гол анхарал хан... даха.

2. **Орооһо таряа ургуулан абалга хадаа хүдөө ажахын ... һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ, хүн зоной ажана байдал ула... жээлгэдэ шиидхэхы удха шанартай байна.** Энэ зорилгоор ... жэлэй туршада бүхы орон дотор орооһо таряа ургуулан ...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

1966—1970 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ТУШАА КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДИРЕКТИВЭНҮҮД

(…лжэлэл. Эхиниинь 1, 2-дохи нюурнуудта)

…хэмжээе үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ 30 процентээр …үүлэгдэхэ.

…хурьһэгүй нютагуудтахи ороохо тарянай ажахын, үй… бусад һалбаринуудай тогтууритайгаар хүгжэлгэдэ он… …ал хандуулха.

…Дарья, Аму-Дарья мүрэнүүдэй адагаар, Хойто Кавказ… …ийн урда зүгтэ рис тарилга үргэнөөр эмхидхэхэ.

…ото ба бусад ургамалнуудай тогтууритай ургаса абаха …ломжо хангалгые хараала абажа, целиннэ районуудтахи … эрхилэлтые үндэһөөрнь һайжаруулха хэмжээ ябуулгануу… …раалха.

…лэгдээгүй хлопок, саахарай свёкло, тоһолиг ургамалнуу… …һэ, лён ба бусад техническэ ургамалнуудые, хартаабха, …ай, үрэ жэмэс, виноград бүри ехээр таридаг болохо. …ышленностьда буйлуулан хэрэглэгдэхэ хүдөө ажахын … зүйлнүүдэй шанар, технологическа шэнжэ ба ассорти… … нилээд һайжаруулхаар хэмжээ ябуулгануудые хараалан …э.

…дөөдэ таригдадаг бүхы ургамалнуудай ургасые дээшэлүүл… …ар тариалангай продукци ехээр абаха гол арга болоно. … тулада газар тариалангаа бүри болбосоноор элдүүрилэн … хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ: элдүүриингээ … үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, зүб севооборотуудые эрхилхэ, … ба бусад ургамалнуудай эрхим сортнуудые хэрэглэхэ, …льна үтэгжүүлгэ ба наг шэбхэ үрэтэй һайнаар ашаглаха, … хурьһэнэй һандаралгатай тэмсэхэ, поли хамгаалдаг …иха хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала.

…дөө ажахыда минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үгэлгын хэм… …1970 ондо 55 миллион тонно (стандартна тугууд) болго… …жүүлгэнүүдэй шанар нилээд һайжаруулха. Колхоз, сов… … эрдэм ухаанай заабариин үндэһөөр минеральна үтэг… … хэрэглэдэг болохоор хараалха. Үтэгжүүлгэ зөөхэ, хада… …дөө гэдэг хороодог ябадал эрид хорооһын тула шухала …баха.

… үбһэнүүдтэй, хорото хорхой шумуулнууд ба ургамалай …дтэй тэмсэхэ ядохимикадуудые, химическэ бусад арга… …зүбөөр хэрэглэлгэдэ онсо анхарал хандуулха, мүн урга… …дэ хоротонтой, үбшэнүүдтэй тэмсэдэг биологическа арга… … үргэнөөр хэрэглэхэ.

…абан жэлэй турша соо мелиоративна хүдэлмэриин үргэн …грамма бэелүүлхэ гэбэл:

…СФСР-эй хара хурьһэгүй нютагуудта, Белоруссиин … прибалтийска республиканууда, Украинын баруун об… …уд ба Полесскэ районуудта, тэрэшэлэн Алас-Дурна зүгтэ … миллион гектар талмайтай намаг, уһа ехэтэй газарнуу… …хаха, 9 миллион шахуу гектар талмай дээрэ шанаржуул… …элмэри хэхэ, 28 миллион гектарһаа бага бэшэ талмайн … шороо хурьһэндэ сагаан шохой тараан шэнгээхэ;

…гадат районуудта 2,5—3 миллион гектар талмайтай …лха. Дунда Азиин, Закавказиин республиканууудтахи … газарай талмайе үргэдхэхын хажуугаар, Хойто Кав… …онжи, Украинын урда зүттэхи, Казахай ССР ба Молда… …Р-тэхи газарые ехээр уһалагдадаг болгохо;

…арай хурьһэнэй үрэжэл һайжаруулхын, тэндэхи уһа… … газарые хүсэд бүрин ашаглахын тула коллекторно-дре… … түхеэрэлтэ бариха, уһаар хангагдасыень һайжаруулха, … участогуудые сэбэрлэн жэгдэлхэ, уһалууриин ба… …удые, техническэ талаарнь шэнэдхэн һайжаруулха ху… … хэгдэхэ;

… хатааха, ой модо ба боролжо, бургааһа арилгаха, уһа… … газарнуудые сэбэрлэн жэгдэлхэ, торф малтан аба… …хэ ба хэрэглэхэ, эһэнги шороо хурьһэндэ сагаан шохой … шэнгээхэ, мал ажалай фермэнүүдтэ хэрэглэгдэдэг маши… … ба технологическа түхеэрэлгэнүүдые колхозууд болон …дта хабсаргахын тула гүрэнэй тусхай мэргэжэлтэй от… … станцинуудые эмхидхэн байгуулха.

…лай ашаг шэмэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр мяха, һү, ун… …ооһо саашадаа бүри ехээр абадаг болохо, тэрэшэлэн …эл бүхы аргаар элбэгжүүлжэ, мал болон шубуудай тоо …олошоруулха.

…эй тулада:

…рсэ ба зөөри багаар гаргажа, тэжээл ехээр абаха, тин… … үндэһөөр сабшалангай талмайн гектар бүриһөө тэжээлэй …үүдые ехээр ургуулха;

… сабшалангай үрэжэлые бүхы аргаар дээшэлүүлхэ;

…мэтэй һайн комбикормонуудые, белок-витаминай нэ… …жээл үйлэдбэрилгэеэ хоёр дахинһаа бага бэшээр нэ… …1970 ондо хүдөө ажахыдаа 800—900 мянган тонно тэ… …рожжо үгэхэ; 2—2,5 миллион тонно үбһэнэй талха үй… …лхэ;

…лок элбэгтэй тэжээлнүүдээр, аминокислотагаар, микро… …нүүдээр, витаминуудаар, минеральна тэжээлнүүдээр, мүн … шэмэтэ зүйлнүүдэй тээлтэ хоролтые зайсуулдаг элдэб …нтнуудаар колхозууд, совхозуудай мал ажалые бүри ху… …рэн хангаха гэжэ хараалагдана.

Ниитын мал ажалай ашаг олзые дээшэлүүлхэ зорилгоор:

… экономическа талаараа ашагтай районуудтань тусгаар мя… …ал үдхэдэг ажахынуудые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, … малай ехээр хүгжэнги районуудта болон тусгаар шахал… …хынуудта тугал, бяруунуудые түргэн зуура түлжүүлхэ, …аргалуулха хэрэгые үргэнөөр ябуулха;

…хайнуудай тоо толгойе һайнаар ашаглаха, тэдэниие экс… …а талаараа ашагтай, худалдалгын шэгнүүртэ хүрэтэр …;

…хонидой нооһо болон мяхыень ехэ болгохо, тоо толгойень …лха;

…убуу үсхэбэрилгын фабриканууда болон колхозууд, сов… … шубуунай оньһожоруулагдамал томо фермэнүүдтэ … байлгаха аргаар промышленна үндэһэ һуури дээрэ ху… …ай шубуу үсхэбэрилгые хүгжөөхэ;

…үлтэртэ малай ажахынуудые болон станцинуудые бэхи… … үнэ ехэтэ үүлтэртэ малые зүбөөр түлжүүлхэ болон … ашаглаха хэрэг эмхидхэхэ;

…оветеринарна эрилтэнүүдтэ таарамаар байрануудаар ма… … шубуудые хангаха тушаа хэмжээ абаха; мал ажалай … дээрэхи хүдэлмэриие үргэнөөр оньһожоруулха;

…хозууд болон совхозуудые ветеринарна талаар хангал… …айжаруулха.

…дөө ажахын техническэ зэбсэгжэлгые дээшэлүүлһэнэй, …льна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэһэнэй, мелиорациин болон … хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй, газар тарья… … культурые дээшэлүүлһэнэй, хүдэлмэрилэгшэдэй мате… … урмашалые ехэдхэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ колхо… …он совхозууд ороохото ургамалай ургасые горитойгоор …лхэ арга боломжотой, энээнэй үндэһөөр КПСС-эй ЦК-гай … Пленумэй (1965 оной) тогтооһоной ёһоор колхоз, совхоз … бүри тогтоогдомол түсэбүүдээ гансал дүүргэхэ бэшэ, …һөө гадуур, дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр улам ехэ ороохо … худалдаха ёһотой. Тэрэшэлэн наран сэсэг, хлопок-сырец, …аһа, һү, нооһо, үндэгэ болон бусад продуктнуудые түсэб… …ур худалдан абаха гэжэ хараалха.

…элүүлэгдэһэн сэнгээр түсэбһөө гадуур ороохо тарья ху… …баха гээшэ колхозууд болон совхозуудай ашаа хэрэгтэ …арэнэ, хүдөөгэй ажалшадай олзые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ … байна.

…эдхэлэй организацинуудтай колхозууд болон совхозуу… …ээр баталдаг харилсаае бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, бэхи… … түсэбэй ёһоор, мүн түсэбһөө гадуур продукци худалдан …аа договорой уялгануудые дүүргэлгын түлөө эдэ тала… … материальна харюусалгые дээшэлүүлхэ. Промышленна …анинуудтай, мүн тэрэшэлэн худалдаа наймаанай органи… …дтай колхозууд болон совхозуудай сэхэ холбооё, илангаяа … гутадаг продуктнуудые хэрэглэгшэдтэнь сагсоонь … тула эдэ продуктнуудые худалдаха талаар холбооё …хэ.

…эгдэдэг продуктнуудай болон түүхэй эдэй шанарые дээ… …хэ, ассортиментыень һайжаруулха, бэлэдхэлэй болон ху… … наймаанай организацинуудта тэдэнэй гээлтые нилээд хо… …хэ организацинуудай, мүн тэрэшэлэн продукци үйлэд… … предприятинуудай материально-техническэ баазые бэ… …хэ, үргэдхэхэ. һайнаар түхеэрэглэһэн складской байра… … хололильнигуудые үргэн олоор бариха.

… 1966—1970 онуудта үйлэдбэриин барилгада болон тех… **…илгада зорюулан хүдөө ажахыда үгтэхэ гүрэнэй центра**лизованно капитальна һомололгые 41 миллиард түхэригэй хэмжээтэйгээр хараалха.

Индустриальна конструкцинуудые болон түрүү арга метод хэрэглэжэ, хүдөө нютагтахи барилгын техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ.

Хүдөө нютагта гүрэнэй болон колхозууд хоорондын подрядна барилгын-монтажна организацинуудые бэхижүүлхэ.

Үйлэдбэриин, гэр байрын болон культурно-ажаһуудалай барилгада зорюулан, мүн тэрэшэлэн централизованно, централизованно бэшэ капитальна һомололгоор ажахынуудай дүүргэхэ барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдэй хэмжээтэй тааруулан ашаглалгын хэрэгсэлдэ зорюулагдаһан металлаар, соргонууд болон барилгын материалнуудаар колхозууд, совхозуудай хэрэгсэлые хангажа байха.

11. КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 оной) шиидхэбэритэй тааруулан, 1966—1970 онуудта 1.790 мянган тракторнуудые (тэрэ тоодо газар хахалалгын 780 мянган тракторнуудые), 1.100 мянган ашаанай автомобильнуудые, 900 мянган тракторна болон 275 мянган автомобильна прицепүүдые, ороохо тарья хуряалгын 550 мянган комбайнуудые **хүдөө ажахыда үгэхэ.**

Байгаалиин-экономическа зононуудта болон таригдадаг ургамалнуудта тааруулан түргэн ябадаг тракторнуудые, үлэмжэ һайн универсальна, үргэн эдисэтэй, олон рядтай машинануудые, мүн тэрэшэлэн нэгэ доро хэдэн технологическа процессүүдые дүүргэдэг комбинированнэ машинануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалха.

Тариан ажал дээрэ, мал ажалда болон складской ажахыдахи ашалга-буулгалгын хүдэлмэри оньһожоруулгые дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээ абаха. Ехэ ашаатайгаар һэадгүй ябадаг үлэмжэ ашагтай автомобильнуудые хүдөө ажахыда үгэхэ, автомобильна болон тракторна прицепүүдые үгэхэтэй нэгэн хамта самосвалнуудые, хүдөө ажахын ашаа шэрэхэ тусхай автомобильнуудые, автокрануудые, тракторна погрузчигуудые болон ашалга-буулгалгын бусад хэрэгсэлнүүдые нилээд ехээр үгэхэ.

Машинно-тракторна парк ашагтайгаар хэрэглэлгые эрид дээшэлүүлхэ, колхозууд болон совхозуудые материально-техническэ талаар хангалтые саашаданъ һайжаруулха ябадал туйлаха, инженерно-техническэ албые һайжаруулха.

Хүдөө ажахыда хэрэгтэй газар малталгын, мелиоративна болон уһалалгын ехэ бүтээсэтэй машинануудые, насосуудые болон бусад түхеэрэлгэнүүдые зохёохо, үйлэдбэрилхэ, эльгээхэ хэрэгые түргэдхэхэ.

Хүдөө ажахын техникын шанарые нилээд һайжаруулха, тэрэнэй найдамтай һайн, үни удаан хүдэлхэ хэрэг хангаха.

12. Машинно-тракторна паркые, узелнууд болон машинануудые заһабарилха орёо оньһон хүдэлмэриие Сельхозтехникын заһабарилгын предприятинууд дээрэ бүтээхэ, тиихэдэ бусад заһабарилгые—колхозууд болон совхозуудай мастерскойнууд соо бэелүүлхэ хэрэг хангаха шэглэлтэйгээр **хүдөө ажахын заһабарилгын баазые хүгжөөхэ** гэжэ табан жэлэй түсэб соо хараалха.

Колхозууд, совхозууд болон Сельхозтехникын предприятинуудай заһабарилгын мастерскойнуудые металл отолдог станогуудаар, заһабарилгын-технологическа түхеэрэлгээр болон приборнуудаар зэбсэгжүүлхэ, заһабарилгын индустриальна арга нэбтэрүүлхэ, заһабарилгын хүдэлмэринүүдэй шанарые һайжаруулха, үнэ сэнгыень хямдаруулха.

13. **Колхозууд болон совхозуудые электрификацилха тушаа хүдэлмэринүүдые эрид шууд үргэдхэхэ.** Хүдөө ажахы дээрэхи ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, тэрэниие хүнгэдхэхэ зорилготойгоор, мүн тэрэшэлэн хүдөөгэй арад зониие культурно-ажаһуудалай талаар хангалтые һайжаруулхын тулада электрын хүсэ комплексноор ашаглаха хэрэгтэ гол анхаралаа зорюулха.

Хүдөө ажахыда электроэнерги хэрэглэлгые табан жэл соо гурба дахин тухай ехэ болгохо гэжэ хараалха. Гүрэнэй энергосистемэ болон электростанцинуудһаа колхозууд, совхозуудые централизованно аргаар электричествээр хангалгын удельнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ.

14. Хүдөө ажахын техническэ зэбсэгжэлгые дээшэлүүлһэнэй, тэрэниие ашаг ехэтэй болгоһоной, ажалые һайнаар эмхидхэһэнэй, хүдөөгэй ажалшадай материальна урмашалые дээшэлүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ **совхозууд болон колхозуудтахи ажалай бүтээсые табан жэл соо 40—45 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалха.**

15. **Хүдөө ажахые түбэй газарһаа түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилгые колхозууд болон совхозуудай ажахын үүсхэлые болон бэеэ даанхай байдалые хүгжөөлгэтэй зүбөөр тааруулха хэрэг хангаха.** Совхозуудые ажахын хүсэд тоосоондо оруулха, колхозой үйлэдбэри дотор ажахын доторой тоосоое бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй эрхые үргэдхэхэ, үйлэдбэриин ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдэй түлөө тэдэнэрэй харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Совхозууд дотор ажахын-оперативна бэеэ даанхай байдалые, **колхозой үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын демократическа гол ёһые** бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ.

Колхоз, совхозой үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ гүрэнэй зээлиин үүргые нилээд шангадхаха; колхозуудые банкһаа сэхэ зээли абадаг болгохо.

Үйлэдбэриин гол хэрэгсэлнүүдые һайнаар ашаглахын, продукци ехээр үйлэдбэрилхын түлөө, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө, материально-техническэ болон мүнгэн зөөри алмалтатайгаар хэрэглэхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашалые дээшэлүүлхэ.

16. Газарые, капитальна һомололгонуудые, техникые, мүн тэрэшэлэн ажалай ресурснуудые үлэмжэ ашагтайгаар хэрэглэхын зорилгоор **колхозууд, совхозуудые тааруулан мэргэжүүлхэ хэрэг ябуулха,** һалбаринуудые зүбөөр тааруулан зохёожо, тэдэнэй товарностиие дээшэлүүлхэ.

Колхозууд болон совхозууд дотор тэдэниие эмхидхэлэй-ажахын талаар зохёон байгуулха түсэбүүдые табиха хэрэг бэелүүлхэ; хэрэгтэй болоһон газартань ажахынуудай хэмжээе, тэдэнэй мэргэжэлые байгаалиин-экономическа эрхэ байдалда тааруулан зохёохо.

17. Колхозууд болон совхозууд дотор, мүн тэрэшэлэн колхозууд хоорондын организацинууд дотор хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулха, барилгын материалнуудые, амһартануудые, арадай хэрэглэлэй эд бараануудые гол түлэб нютагай түүхэй эдээр болон промышленностиин хаяһануудаар үйлэдбэрилхэ тушаа **хамһабариин предприятинуудые болон олзоборинуудые** хүгжөөхэ, хэрэгтэй болоһон газартань хүдөө нютагта зохихо промышленна предприятинуудай сезонно филиалнуудые байгуулха гэжэ хараалха. Колхоз, совхозой болон колхозууд хоорондын хамһабариин предприятинуудта, олзоборинуудта зорюулан гүрэнэй ресурснуудһаа технологическа түхеэрэлгэ болон механизмуудые, хэрэгтэй болоо һаань—түүхэй эд, ябталалгын материалнуудые болон амһарта үгэжэ байха.

18. **Колхозууд, совхозуудые мэргэжэлтэдээр, механизаторнуудаар бэхижүүлхэ.**

Агрономууд болон зоотехнигүүдые бэлдэхэтэй нэгэн хамта экономистнуудые, механигуудые, гидротехнигүүдые, агрохимигүүдые, ветеринариин болон ургаса хамгаалгын талаар мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэг үргэдхэхэ. Колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые экономическа талаар бэлдэхэ, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хэрэг эмхидхэхэ. Тэдэнэрэй ашаг ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэ эрхэ байдал бии болгохо.

19. Колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ **эрдэм ухаанай үүргые дээшэлүүлхэ.** Экономикын, биологиин, агротехникын, зоотехниин, үйлэдбэриие оньһожоруулгын талаар теоретическа, туршалгын шэнжэлгые үргэдхэхэ. Эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай һайшаан дурадхалгын научна үндэһэ һууритай байһанай түлөө, колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриин бодото байдал дээрэ научна туйлалтануудые ашагтайгаар нэбтэрүүлгын түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Колхозууд болон совхозууд дотор газарай хурьһэнэй картануудые зохёохо, газарые шанараарнь сэгнэхэ, байгаалиин-экономическа зононуудта тааруулан ажахы эрхилэлгын жэрамые үндэһэлэн зохёохо тушаа хүдэлмэриие үргэдхэхэ. Хүдөө ажахын зургаанууд, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлгын, малай ашаг шэмые дээшэлүүлгын, техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглалгын үлэмжэ ашагтай аргануудые зохёохо, колхозууд-совхозуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгые шангадхаха ёһотой.

20. Гэр байра, һургуулинуудые, үхибүүдэй саадуудые, яслинуудые, больницануудые, клубуудые, библиотекэнүүдые, кинотеатрнуудые, прачечнануудые, пекарнинуудые **хүдөө нютагта бариха тушаа нилээд хүдэлмэри бэелүүлхэ;** хүдөөгэй арад зониие худалдаа наймаагаар хангаха хэрэгые һайжаруулха; радио болон телевидениие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Хүдөө нютагай болон городой ажабайдалай культурно-ажаһуудалай эрхэ байдалай талаар илгаае зайсуулха тушаа элдэб районуудай нютагай эрхэ байдалһаа үндэһэлэн, тодорхой хэмжээ ябуулгануудые зохёохо, энэ программые үргэнөөр бэелүүлхэ хэрэгые захалха.

V. Транспорт болон хэлхеэ холбоон

Ороной экономикын болон бүхы зоной хэрэгсэлые ашаа шэрэлгээр, хэлхеэ холбоогоор үлэмжэ хүсэдөөр хангаха, арадай ажахын эдэ шухала һалбаринуудые саашаданъ шэнээр зэбсэгжүүлхэ, шэнэ районуудые ажахын талаар ашаглаха хэрэгые хараада абалсан, нэгэдэмэл транспортна сеть, хэлхеэ холбооной нэгэдэмэл автоматизированнэ системые хүгжөөхэ, һайжаруулха гээшэ транспортын болон хэлхеэ холбооной гол зорилгонууд болоно.

Транспортна холбооё уралан нарижуулха, ашаа шэрэлгые транспортын зүйлнүүдэй хоорондо экономическа талаарнь зохид һайнаар хубаарилха хэрэг хангаха. Ашаа шэрэлгые түргэдхэхэ, ашаа холо шэрэхэ хэрэгые хороохо, транспортна гаргашануудые хороохо. Ашаануудые дамжуулан ябуулха хэрэгые һайнаар эмхидхэхэ. Ашалга-буулгалгын хүдэлмэринүүдые комплексноор оньһожоруулгын хэмжээ дээшэлүүлхэ. Транспортын хэрэгсэлнүүдые хүсэдөөр ашаглаха, миин байлгые, хооһон ябалгые хороохо. Автоматика болон тоололгын техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.

1. **Түмэр замай транспортын** ашаанай эрьесые 23 процентээр ехэ болгохо. Түмэр харгынуудай ашаа шэрэхэ шадалые дээшэлүүлхэ гээшэ түмэр замай транспортые хүгжөөлгын гол шэглэл мүн гэжэ тоолохо. Уралай хүсөөр зүдхэлгые электрическэ, тепловозно зүдхэлгөөр һэлгэхэ хэрэгые гол түлэб дүүргэхэ.

Поезднуудай ябадалые түргэдхэхэ. Узелнууд болон станцинуудые саашаданъ хүгжөөхэ, лининүүдые автоблокировкоор, диспетчерскэ централизацяар түхеэрхэ, замай хүдэлмэринүүдые оньһожоруулгые түргэнөөр ябуулха хэрэг хангаха. Тухайлхада 7 мянган километртэ түмэр замай лининүүдые бариха. Электрифицированнэ лининүүдэй утые 10 мянган километрээр нэмээхэ.

Түмэр замай транспорт дээрэ ажалай бүтээсые 23—25 процентээр дээшэлүүлхэ.

2. **Далайн транспортын** ашаанай эрьесые тухайлхада 1,8 дахин ехэ болгохо. Транспортна флодой ниитэ тоннажые тухайлхада 1,5 дахин ехэ болгожо, худалдаа наймаанай флодые универсальна, тусхай мэргэжэлэй судануудаар нэмээхэ.

Портнуудай ашаа ябуулха шадалые тухайлхада 40 процентээр ехэ болгохо. Портнууд дээрэхи ашалга-буулгалгын хүдэлмэринүүдэй комплексно оньһожоруулгын хэмжээе 90 процентдэ хүргэхэ. Суднануудай заһабарилгые индустриальна аргаар хэдэг болохо; судна заһабарилгын предприятинуудай хүсые ехэ болгохо.

3. **Гол мүрэнэй флот** гол мүрэнэй замаар шэрэгдэхэ ашаануудые хүсэд шэрэхэ ёһотой. Сибириин гол мүрэнүүд дээрэ флодые, портнуудые, судна заһабарилгын баазануудые түрүүшын ээлжээндэ хүгжөөхэ, судаар ябалгын эрхэ байдалые һайжаруулха гэжэ хараалха. СССР-эй европейскэ хубида гүнзэгы уһанай нэгэдэмэл системэ байгуулха тушаа хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ. Волго-Балтиин уһан зам ашаглалгые нилээд дээшэлүүлхэ.

Гол мүрэнэй флодые томо тоннажтай самоходно суднануудаар, секционно составуудаар, хүсэтэ толкачуудаар болон түргэн ябадаг пассажирска теплоходуудаар нэмээхэ.

4. **Трубопроводуудаар** нефть болон нефтепродуктнуудые ябуулха хэмжээе тухайлхада 2 дахин ехэ болгохо, тухайлхада 12 мянган километр газарта трубопроводуудые бариха хэрэг хангаха. Нефтепродуктнуудые удаа дараалан урадхааха хэрэг үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, трубопроводно ажахын автоматизациие дээшэлүүлхэ.

5. Ниитын хэрэглэлэй **автомобильна транспортын** ашаанай эрьесые тухайлхада 1,7 дахин ехэ болгохо. Парк дотор автомобильна поезднуудай болон ехэ ашаа шэрэдэг самосвалнуудай удельнэ хэмжээе ехэ болгохо. Арад зониие хангалгын автомобильна паркые ехэ болгохо.

Арад зониие автобусоор шэрэлгын хэмжээе тухайлхада 1,9 дахин ехэ болгохо. Паркые мүнөө үеын автобусуудаар нэмээхэ, ниитын хэрэглэлэй гаражнууд болон станцинуудые барилга үргэдхэхэ.

Автомобильна харгынуудые, илангаяа хүдөө нютагта саашаданъ бариха, шэнэдхэн һайжаруулха хэрэг хангаха. Хатуу хушалтатай автомобильна харгынуудые табан жэл соо 63 мянга шахуу километртэ бариха.

6. **Агаарай транспортаар** пассажирнуудые шэрэлгэ тухайлхада 1,8 дахин нэмээхэ. Союзна удха шанартай лининүүд дээрэ 35—40 аэропортнуудые, нютагуудтахи лининүүд дээрэ 200 аэропорт бариха. Союзна удха шанартай магистральнууд дээрэхи аэропортнуудые жолоодолгын автоматическа, хүсэд бэшэ автоматическа системээр болон радиотехническэ түхеэрэлгын мүнөө үеын хэрэгсэлнүүдээр хангаха.

7. **Городой электрическэ транспортые** нилээд хүгжөөхэ. Метрополитенэй лининүүдэй утые 85 километрээр, трамвайн замуудые 1.400 километрээр, троллейбусэй лининүүдые 2.900 километрээр нэмээхэ. Трамвайн замуудай 50 шахуу процентые шэнэдхэн байгуулха. Ябалгын составые метрополитенэй 1.200 вагоноор, 11 мянган троллейбусээр болон 10 мянган трамвайн вагонуудаар нэмээхэ.

8. Арад зониие болон арадай ажахые **хэлхеэ холбооной** бүхы зүйлнүүдээр хангалгые һайжаруулха. Бүхы зүйлэй мэдээнүүдые таһалгаряагүйгөөр, найдамтай һайнаар дамжуулга хангамаар хэлхеэ холбооной нэгэдэмэл автоматизированнэ системэ байгуулха тушаа хүдэлмэриие шангадхаха. Хэлхеэ холбооной город хоорондын телефонно каналнуудай утые 2,5 дахин, телефонно станцинуудай багтасые 1,8 дахин ехэ болгохо, радиодамжуулгын болон телевизионно станцинуудай сетиие үргэдхэхэ, телевидениин программа дамжуулхын, холо газарта хэлхеэ холбоо эмхидхэхын тулада Газарай хэмэл спутнигуудые ашаглаха.

VI. Капитальна барилга

Капитальна барилгын талаар гол зорилго юуб гэхэдэ, капитальна һомололгонуудые үлэмжэ ашагтайгаар хэрэглэхэ, шэнэ хүсэнүүдые, гэр байранууд болон бусад барилгануудые богонихон болзор соо бага гаргашатайгаар ашаглалгада оруулха ябадал хангаха, барилгын хүдэлмэринүүдэй шанарые һайжаруулха ябадал болоно.

1. 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахын **капитальна барилгада мүнгэ һомололгын ниитэ хэмжээе** бүхы талаар тухайлхада 310 миллиард түхэригөөр тодорхойлхо. Энэ халаа 1961—1965 онуудайхида орходоо 47 процентээр ехэ байна.

Капитальна барилгада мүнгэ һомололгын заагдаһан хэмжээнһээ имэ юумэ хараалха:

— промышленность, транспорт болон хэлхеэ холбоо хүгжөөлгэдэ тухайлхада 152 миллиард түхэриг;

— хүдөө ажахын үйлэдбэриин барилгада болон техникэ абалгада —71 миллиард түхэриг;

— гэр байра, коммунальна болон культурно-ажаһуудалай барилгада 75 миллиард шахуу түхэриг хараалха.

2. **Капитальна барилгада мүнгэ һомололгын ашаг үрые дээшэлүүлхын** тулада эдэ һомололгые нэн түрүүндэ хүдэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэдхэн байгуулха, үйлэдбэриие оньһожоруулха, автоматизацилха, тэрэнэй мэргэжэлэлгые шангадхаха, технологиие һайжаруулха, бэрхэтэй болоһон ушарые зайсуулха, эмхидхэлэй-техническэ бусад хэмжээ ябуулгануудта зорюулха хэрэг хангаха. Энээнэй хүсөөр хүдэлжэ байгаа предприятинууд дээрэхи үйлэдбэри нилээд ехэ болгохо, богонихон болзор соо, шэнэ барилгатай жэшэбэл, бага гаргашатайгаар продукци ехээр бүтээн гаргаха гэжэ хараална. Үйлэдбэриие хүгжөөхэ фондын болон банкын зээлиин хүсөөр хүдэлжэ байгаа предприятинуудые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлгэдэ гаргагдаха капитальна һомололгын хэмжээе ехэ болгохо.

Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгые нэн түрүүндэ эхилэгдэһэн барилгануудые дүүргэлгэдэ, дүүрэхэеэ байһан барилганууда зорюулжа, энээнэй үндэһөөр үйлэдбэриин хүсэнүүдые болон гол фондонуудые ашаглалгада оруулха хэрэгые түргэдхэхэ гэжэ хараалха.

3. **Капитальна барилгада мүнгэ һомололгые түсэблэхэ хэрэгые** болон барилгануудые бариха технико-экономическа үндэһэ баримтые **һайжаруулха.** Бүтээдэг предприятинуудай болон продукци хэрэглэдэг предприятинуудай хүсэнүүдые, мүн тэрэшэлэн гэр байрын-коммунальна, культурно-ажаһуудалай барилгануудые ашаглалгада оруулха болзорнуудые тааруулан зохёохо хэрэг хангаха. Тоололгын техникэ хэрэглэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ түсэблэлгын болон ударидалгын сетевой аргануудые барилгада үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.

4. **Барилгын үные хямдаруулха,** хүдэлжэ байгаа хүсэнүүдэй үнэ сэнтэй сасуулхада шэнээр ашаглалгада оруулагдаха хүсэнэй единицын үнэ сэнгые хямдаруулха, барилгын болзорые тогтоогдоһон нормодо хүрэтэр хороохо, үйлэдбэриин хүсэнүүдые комплексноор ашаглалгада оруулха.

Барилгын материалнуудые нилээд алмаха гэжэ хараалха. Цемент болон модон материалнуудай удельнэ гаргашые хороохо.

Үйлэдбэриин барилгын сметнэ үнэ сэнгые болон барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдэй өөрынь үные бага болгохо.

5. Барилгын үйлэдбэриие заводто бүтээгдэһэн зүйлнүүдһээ байшангуудые холбон барилгын комплексно оньһожоруулгын процесс болгохо гээшые хараадаа абажа, **барилгые индустриализацилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ.**

Барилгын организацинуудые үндэр бүтээсэтэй техникээр зэбсэгжүүлхэ. Барилгын машинанууд болон механизмуудай бүтээсые 15—30 процентээр дээшэлүүлхэ.

Барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдэй подрядна аргые хэрэглэхэ ябадалые үргэдхэхэ. Барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдэй түрүү аргые болон ашаг ехэтэй технологиие нэбтэрүүлхэ. Барилга дээрэ ажалай бүтээсые 35—40 процентээр дээшэлүүлхэ.

6. **Барилгын үйлэдбэриин экономическа урмашуулгые шангадхаха.** Барилгын-монтажна организацинуудта ажахын талаар бэеэ даанхай байдал ехээр олгохо, барилга дээрэхи олзын үүргые дээшэлүүлхэ, барилгын болзорые хороохо, шанарыень һайжаруулха, үнэ сэнгыень хямдаруулха талаар барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашалгые дээшэлүүлхэ.

7. **Проектно-сметнэ хэрэгые һайжаруулха.** Барилгын болон шэнэдхэн байгуулгын проектнүүдые зохёоходоо эрдэм ухаанай, техникын түрүү туйлалтануудые хараада абаха, капитальна барилгада мүнгэ һомололгын ашагые дээшэлүүлхэ ябадал хангаха. Проектнүүдэй шанарай түлөө, барилгын сметнэ үнэ сэнгые зүбөөр тодорхойлолгын түлөө проектнэ организацинуудай, министерствэнүүд болон ведомствэнүүдэй, мүн тэрэшэлэн экспертизын зургаануудай харюусалгые дээшэлүүлхэ. Проектнүүд болон сметэнүүдые зохёолгын болзорнуудые хороохо.

VII. Арадай материальна тэниглэн байдалые һайжаруулга ба ажабайдалай культурна хэмжээе дээшэлүүлгэ

Арадай улам ургажа байгаа материальна болон культурна хэрэглэмжые улам хүсэдөөр хангаха гээшэ социалис үйлэдбэриин гол уг зорилго мүн байһыень хараада абажа, ерэхэ табан жэл соо ажалай бүтээсые ехэ болгоһоной, материальна үнэтэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлһэнэй, национальна олзо доходой ургалтые хурдадхаһанай үндэһэ һуури дээрэ арадай энхэ тэниглэн байдалые саашаданъ нилээд һайжаруулха ябадалые хангаха.

Удаадахи гол зорилгонуудые шиидхэхэ гэжэ хараалха:

— **1966—1970 онуудта хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһые дунда зэргээр 20 процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ, тиихэдэ ниитын ажахыһаа колхознигуудай абаха мүнгэн болон натуральна олзые дунда зэргээр 35—40 процентээр дээшэлүүлхэ,** тиигэжэ колхознигуудай ажалай түлбэриин хэмжээе хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалай түлбэриин хэмжээндэ дүтэрхы болгохо ябадалые хангаха;

— **эдеэ хоолой продуктнуудые болон промышленна эд бараануудые арад зоной хэрэглэлгые ехэ болгохо,** хэрэглэмжын бүридэлгые һайжаруулха хэрэг хангаха. Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай талаар арадай хэрэглэмжын **эд бараа худалдалгые 1,4 дахинһаа доошо бэшээр ехэ болгохо.** Эд бараануудай ассортиментые үргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха;

— **хэрэглэмжын ниитын фондонуудай хүсөөр арад зондо үгтэдэг мүнгэн түлбэриие болон хунгэлэлтые:** социальна страхованиин талаар хангалга, элдэб туһаламжанууд, пенсинүүд, стипендинүүд, амаралтын түлбэри, түлөөһэгүй һуралсал болон түлөөһэгүй медицинскэ хангалга, санаторинууд болон амаралтын гэрнүүдтэ түлөөһэгүй гү, али хүнгэлэлтэтэй путёвконуудые үгэлгэ, үхибүүдэй саадууд болон яслинуудые тэдхэлгэ, социально-культурна хангалгын бусад зүйлнүүдые **40 процентһээ бага бэшээр нэмээхэ;**

— **гэр байра барилгын хэмжээе 1,3 дахин үргэдхэхэ, тэрэнэй шанарые дээшэлүүлхэ.** Гүрэнэй капитальна һомололгын, гэр байра барилгын кооперациин зөөрөөр городуудта хүдэлмэришэнэй поселогуудта болон совхозуудта үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо ниитэ дээрээ 100 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ талмайтай гэрнүүдые бариха; арад зониие коммунально-ажаһуудалай болон культурна талаар хангалгые нилээд һайжаруулха.

1. **Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй ургалтые** удаадахи гол шэглэлнүүдээр бэелүүлхэ гэбэл:

— хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһые дээшэлүүлхэ, тиихэдээ бага салин хүлһэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэриие түрүүшын ээлжээндэ дээшэлүүлхэ хэрэгые хараада абаха;

— түсэблэлтын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гурримда оруулагдаһан предприятинууд дээрэ бии болоһон материальна урмашуулгын фондонуудай хүсөөр хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай ажалай түлбэриие дээшэлүүлхэ. Салин хүлһэн дотор шангнуудай болон нэгэ доро үгтэдэг урмашуулгын хэмжээе нилээд ехэ болгохо, тиигэжэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй ашаа хэрэгые предприятиин коллективэй болон бүхы дээрээ обществын ашаа хэрэгтэй үлэмжэ хүсэдөөр тааруулан табиха хэрэгые хангаха. Үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ болон тэрэнэй ашагые дээшэлүүлгэдэ коллектив бүхэнэй, тус тус хүдэлмэрилэгшын оруулһан зүйлэй горитой ехэ байха бүринь энэ эшэ үндэһөөр ажалай түлбэриин ургалтань улам ехэ болохо байна;

— салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэдээ ажалай хүшэр хүндэ, бэедэ хоротой эрхэ байдалтай участогууд дээрэ, газар дорохи хүдэлмэринүүд дээрэ, эршэ хүсэ ехээр гаргадаг хүдэлмэринүүд дээрэхи хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэридэ булюу нэмэлтэ үгэхэ хэрэгые шангадхаха. Ажалай түлбэриин тухэлнүүд болон журамуудые һайжаруулжа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, техническэ дабжалтые түргэдхэхэ болон продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ тэдэнэй урмашуулхы үүргые шангадхаха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулха.

2. Ниитын үйлэдбэриин хараалагдаһан ургалтатай, эрдэм ухаан хүгжөөлгэтэй, арад зониие хангалгын хэмжээе үргэдхэлгэтэй

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

1966—1970 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТАБА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ТУШАА КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДИРЕКТИВЭНҮҮД

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2, 3-дахи нюурнуудта)

тааруулан, **арадай ажахы дотор хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоое 1970 ондо 91—92 миллион хүн болгохо гэжэ тодорхойлхо.**

3. **Ажалда аюулгүйе сахиха** мүнөө үеын зүйлнүүдые предприятинууд дээрэ үлэмжэ үргэнөөр **нэбтэрүүлхэ, ариг сэбэр** эрхэ байдал бии болохо хэрэгые хангаха. Энээндэ хэрэгтэй машинануудые болон тазруулгануудые, мүн тэрэшэлэн тусхай тутал, хубсаhанууды ехээр үйлэдбэрилхэ, шанарыень hайжаруулха. Энэ зорилгоор тусхай мэргэжэлэй үйлэдбэринүүдые бии болгохо гэжэ хараалха.

4. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, бүхэли жэлэй турша соо колхозуудай ажалай ресурснуудые hайнаар ашаглаха аргаар ниитын ажахыhаа колхознигуудай абадаг олзо доходые нилээд ехэ болгохо. Урмашуулгын хэмжээе үйлэдбэриин ургалтаhаа болон ажалай бүтээсэhээ, шанарые дээшэлүүлгэhээ, продукциин өөрынь үные хямдаруулhанhаа сэхэ дулдыдуулан табижа, колхозинуудай ажалай түлбэриин, натуральна болон мүнгэн урмашуулгын түримые hайжаруулха. Хүдөөгэй арад зоной олзын эшэ үндэhэнүүдэй нэгэниинь өөрынь хубиин ажахы болохо ёhотой.

5. Хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудые пенсээр хангалгые саашадань **hайжаруулха** гэжэ хараалха.

6. Эдеэ хоолой продуктнуудые арад зоной хэрэглэлгын буридэлые hайжаруулха. **Арад зоной нэгэ хүн бүриин хэрэглэмжые мяхаар болон мяханай продуктнуудаар дунда зэргээр 20—25 процент, hү болон hүнэй продуктнуудаар 15—18 процент, саахар тухайлхада 25 процент, овощ болон бахчеваар 35—40 процент, ургамалай тоho 40—46, фруктнууд болон виноград 45—50, загаhа болон загаhанай продуктнуудаар 50—60 процент ехэ болгохо.**

Арад зондо бүд, хубсаhануудые, трикотажна зүйлнүүдые худалдалгые 1,4 дахин, тэрэ тоодо гадар, дотор трикотаж хубсаhа худалдалгые 1,9 дахин ехэ болгохо.

7. **Арад зониие худалдаа наймаанай талаар хангалгые hайжаруулха**, тиихэдээ хүдөөгэй арад зоной олзо доходой ургалтатай таарулан, хүдөө нютагта худалдаа наймаае үлэмжэ үргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалха.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, түрүүшын ээлжээндэ хилээмэнэй, кондитерскэ болон макаронно зүйлнүүдэй, hүнэй продуктнуудай, ургамалай болон малай өөхэ, тоhоной, консервэнүүдэй болон арадай хэрэглэлэй бусад товарнуудай ассортиментые хаа хаанагүй үргэдхэхэ. Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаагаар дамжуулан, арад зондо худалдагдадаг хартаабхын, овощнуудай шанарые нилээд hайжаруулха.

Арад зоной, нэн түрүүндэ хүдөөгэй арад зоной, эрилтые культурно-ажаhуудалай болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараагаар, тэрэшэлэн барилгын материалнуудаар хангаха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулха. Радиоприёмнигуудые болон радиолонуудые, телевизорнүүдые, мебель, гэрэй холодильнигуудые, хүнгэн автомобильнуудые, мопедүүд болон мотовелосипедүүдые, модон материалнуудые, цемент, зөөлэн хушалта болон шифер нилээд ехээр худалдаха.

Нютагай ресурснуудhаа үйлэдбэрилэгдэhэн эд бараануудые үргэнөөр худалдаха, хүдөө ажахын үлүү гараhан продуктнуудые, мүн тэрэшэлэн зэрлиг үрэ жэмэсүүдые, hархяаг болон мед худалдаа наймаанай организацинуудай колхозууд болон арад зонhоо худалдан абалгые ехэ болгохо. Колхозно дэлгүүр дээрэхи наймаае нилээд hайжаруулха, дэлгүүр дээрэ фруктнуудаар, овощ болон бусад продуктнуудаар наймаа хэхэ хэрэгтэ колхозуудай үлэмжэ үргэнөөр хабаадалсаха эрхэ байдал бии болгохо; үлүү гараhан продуктнуудаа совхозуудай дэлгүүр дээрэ сэхэ арад зондо гү, али магазинууд дотор худалдаха ябадал эмхидхэхэ.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд арадай хэрэглэлэй эд бараануудай талаар арад зоной эрилтые hайнаар шэнжэлэн үзэхэ, эрилтынь хубилалтые, тэрэ тоодо сезоной, сагай уларилай эрхэ байдалые, мүн тэрэшэлэн национальна онсо илгаае хараада абажа, эд бараанай фонднуудые ороной районуудта хубаарилха ёhотой.

Худалдаа наймаанай түрүү, арад зондо аятай зохид формонуудые — эд бараанда захил абаха, тэдэниие гэртэнь асаржа үгэхэ, янзаарнь худалдаха болон бусад зүйлнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Асаржа үгэдэг, зөөбэрилдэг худалдаа наймаае илангаяа хүдөө нютагта хүгжөөхэ. Магазинуудые, тусхайлбал эд хэрэглэгшэдэй кооперациин магазинуудые, түрэнэй болон кооперативна складуудые, холодильнигуудые, хранилищинуудые үргэн олон болгохо.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилдэг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд эд бараануудай ассортиментые үргэдхэхэ, шанарыень hайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаха, тиихэдээ арад зоной эрилтэhээ болон худалдаа наймаанай организацинуудай захилнуудhаа үндэhэлхэ зэргэтэй.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие олониитын зүгhөө хиназа хэрэгтэ хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые, колхознигууд болон гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха ябадал хангаха.

8. **Табан жэл соо ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай эрьсые тухайлхада 45 процентээр ехэ болгохо**, тиихэдэ өөрынь продукци бүтээн гаргалгые 70 процентээр ехэ болгохо. Столовонууд, закусочнанууд, кафе, ресторанууд дотор хангалгын культурые дээшэлүүлхэ; эдэ предприятинуудые үргэнөөр олошоруулха. Предприятинууд дээрэхи, эмхи зургаануудтахи, совхозуудтахи, hуралсалай газарнуудтахи столовонуудай бэлдэдэг эдеэ хоолой шанарые hайжаруултада, хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые, студентнүүдые, hурагшанарые хангалгые hайжаруулгада тусхай анхарал хандуулха.

9. Арад зоной бодото олзые дээшэлүүлхэ зорилгоор, арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилтын ургаhанай, шухала хэрэгтэй эд бараанай болон финансова ресурснуудай бии болоhоной хирээр **эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдэй болон арадай хэрэглэлэй промышленна эд бараанай**, нэн түрүүндэ үхибүүдэй ассортиментын эд бараанай **гүрэнэй розничнo сэнгүүдые хямдаруулха** тушаа хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ.

Мүнгэнэй эрьесые саашадаа hайжаруулха, түхэригэй үные дээшэлүүлхэ, тингэжэ хүн зоной бодото олзо доходой нэмэхэ, хүдэлмэрилэгшэдэй хэжэ байhан ажалаа бүри ехэ ашаг үрэтэй болгохо ябадалыень урмашуулха эрхэ нүхэсэл байгуулха.

10. **Гэр байрын барилга улам ехээр хэхэ, хүн зоноо гэр байраар ехээр хангаха.**

1966—1970 онуудта городуудта, хүдэлмэришэнэй тосхон болон совхозуудта гүрэнэй капитальна hомололгын болон кооперативна мүнгэ зөөрөөр хамта дээрээ 400 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые бариха. Тиихэдээ хүдөө нютагуудта байрын гэр барилгые үргэдхэхэ хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулха.

Хүн зоной болон колхозуудай хүсөөр хүдөөдэ 2—2,5 миллион байрын гэрнүүдые, мүн городуудта, хүдэлмэришэнэй тосхон болон совхозуудта хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай хүсөөр хамта дээрээ 80 миллион гаран дүрбэлжэн метр талмайтай үмсын гэрнүүдые бариха гэжэ хараалха. Тиихэдээ тэдэнэр түрэнhөө урьhаламжа абаха аргатай байха.

Предприятинуудай социально-культурна хэмжээ ябуулгануудай болон байрын барилгын мүнгэ зөөреэр хүдэлмэришэд, алба хаагшадта гэрнүүдые улам олоор баридаг болохо. Кооперативна байрын барилгые 3—4 дахин ехэ болгохо. Тингэхэдээ улам олон хүнүүдые байрын барилгын кооперативуудта хабаадуулха хэмжээнүүдые абаха, тэдэниие урмашуулха. Өөрынгөө зөөреэр ба гүрэнhөө мүнгэ урьhаар абажа, үмсын гэрнүүдые барихадань хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшад болон колхознигуудта туhалха.

Байрын барилгын шанар дээшэлүүлхэ, гэрнүүдые болбосон hайхан түхэлтэй болгохо хэрэгые hайжаруулха. Бии байгаа гэрнүүдээ бүрин бүтэн байлгаха, зүбөөр эдлэхэ, заhажа hайжаруулха талаар хэмжээнүүдые абаха.

Хүн зоной коммунальна хангалгые hайжаруулха. Гол түлэб бүхы городуудта нэгэ газарhаа уhаар хангадаг түхеэрэлгэ барижа дүүргэхэ. Городуудтахи гэрнүүдые газаар хангаха хэрэгые 50—55 процент, хүдөө нютагуудта—20—25 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэ. Мянганhаа доошо бэшэ город болон городой түхэлэй hуурин газарнуудые газаар хангаха. Хүн зоной зүгhөө гэрэйнгээ хэрэглэмжэдэ электроэнерги хэрэглэлгые улам ехэ болгохо. Городой хүн зоной коммунальна, ажаhуудалай хэрэглэмжэдэ 1,6 дахин ехэ, хүдөөгэй зоной хэрэглэмжэдэ гурбанhаа үлүү дахин ехэ электроэнерги гаргашалдаг болохо. Городто хүн зоной hуужа ябадаг али бүхы янзын транспортые саашадань олошоруулха. Городой харгы замай ажалые нилээд hайжаруулха, городуудта хүн зониие зөөхэ хэрэгые 1,5 дахинhаа бага бэшээр ехэ болгохо.

Городууд болон тосхонуудые түсэблэжэ бариха ажалые hайжаруулха. hуурин газарнуудта ариг сэбэр сахилгые hайжаруулха, городуудта болон хүдэлмэришэнэй тосхонуудта уhа голнуудые, агаарые муухай болгохо ябадалтай үрданайхиhаа шангаар тэмсэхэ, илангаяа томо городуудай дэргэдэхи байгаалиие улам hайнаар харууhалдаг болохо.

11. **Хүн зоной hуудал байдалые али бүхы талаhаань хангаха хэрэгые hайжаруулан хүгжөөхэ.** Ажаhуудалай албые арадай ажахын оньhожоруулагдаhан томо hалбари болгохо. Хүн зондо үзүүлэгдэдэг гэр hуудалай элдэб янзын туhаламжын хэмжээе 1970 он болотор тухайлхада 2,5 дахин, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта гурбанhаа үлүү дахин ехэ болгохо. Химическэ аргаар хубсаhа арилгаха ябадалые 6 дахин, гэр байрануудай заhабарилгые 8 дахин, гэр hуудалай машина, приборнуудые, транспортна хэрэгсэл болон мебель заhабарилалгые 3 дахин ехэ болгохо.

Нэгэ газарта байжа хүдэлдэг ба нүүдэл мастерскойнуудтай, абалгын пунктнуудтай гэр hуудалай оньhожоруулагдаhан предприятинуудые олошоруулха гэжэ хараалха. Гэр hуудалай хэрэгтэ туhалдаг предприятинуудые машина, техникээр улам hайнаар хангажа, тэдэниие тусхай мэргэжэлтэй болгон хүгжөөхэ. Хүдөө нютагуудта ойрын город болон районно центрнүүдэй гэр hуудалай предприятинуудай филиал болон абалгын пунктнуудые эмхидхэхэ.

Хүн зониие улам культурнаар хангадаг болохо, хэжэ байhан хүдэлмэриингөө шанарые hайжаруулха, юумэ бүтээхэ болзороо бага болгохо гэээшэ ажаhуудалай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй шухалын шухала зорилго мүн.

12. **Арадай hуралсалые саашадань hайжаруулха, хүн зоной ниитэ hуралсалай хэмжээе болон кадрнуудые бэлэдхэлгын шанарые дээшэлүүлхэ** гэжэ хараалха. Табан жэлэй туршада залуушуулай бүгэдэ ниитын дунда hуралсалые нэбтэрүүлхэ хэрэгые гол түлэб дүүргэхэ.

hунаагдаhан үдэртэй hургуули болон бүлэгүүдтэ ябадаг hурагшадай тоое хоёрhоо үлүү дахин олошоруулха, мүн хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй залуушуулай hургуулинуудтахи hурагшанарай тоое 1,4 дахи гаран олон болгохо.

hургуулида ороодүй үхибүүдэй ябадаг гүрэнэй эмхи зургаануудта 12,2 миллион хүрэтэр үхибүүдые абадаг болохо. Энэнь 1965 онойхидо орходоо 1,6 дахин ехэ байна. Энэ хэмжээнэй ашаар городой хүн зониие үхибүүдэй эмхи зургаануудаар гол түлэб хангаха, мүн хүдөө нютагуудта үхибүүдэй эмхи зургаануудые нилээд олошоруулха арга олдоно.

Табан жэлэй туршада дээдэ болон тусхай дунда hургуулитай 7 миллион шахуу мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ. Энэнь 1961—1965 онуудайхида орходоо 65 процентээр олон. 1970 он болотор тусхай дунда hургуулинуудта 1.600 мянган хүнүүдые, мүн дээдэ hургуулинуудта 940 мянган хүнүүдые абадаг болохо. Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шанар hайжаруулха.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта хүдэлхэ мэргэжэл түгэлдэр хүдэлмэришэдые олоор бэлэдхэдэг болохо. 1970 ондо профессионально-техническэ hургуулинуудта 1.700—1.800 мянган хүниие абажа шадаха болохо. Энэнь үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада жэл соо абтадаг hурагшадай дунда зэргын тооhоо 1,7—1,8 дахин олон байна.

13. **Городой болон хүдөөгэй хүн зониие медицинскэ талаhаа хангаха хэрэгые hайжаруулха** гэжэ хараалха. Мүнөө үеын медицинын эрхим түхеэрэлгэтэй шэнэ больницануудые олоор бариха. Хүн зондо тусхай янзын медицинскэ туhаламжа үзүүлхэ аргатай түгэс больница болон поликлиникэнүүдые городуудта, хүдөөгэй районуудта олошоруулха. Тиихэдээ эхэнэрнүүд болон үхибүүдые аргалдаг эмнэлгын газарнуудые олошоруулха ябадалда тусхай анхарал хандуулха. Больницын койконуудай тоое 1970 ондо 2.680 мянга болохоор олошоруулха.

Медицинскэ промышленностиин продукциие 1,7 гаран дахин ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Зүрхэ, hудаhанай болон психическэ үбшэнүүдые, уушханай ханяадан, элдэб янзын хорото хабдарнуудые, халдабарита болон вируснэ үбшэнүүдые hэргылхэ, аргалха ябадалда илангаяа хэрэгтэй медицинскэ хэрэгсэл, прибор, аппарадууд болон түхеэрэлгые, элдэб эмүүдые нилээд ехээр бүтээн гаргадаг боложо, тэдэниие улам hайнаар ашагладаг болохо. Дары үгтэдэг эмүүдые ехээр гаргадаг болохо, тэдэниие элдэб янзын болгон руулха. Хүн зоноо шухала хэрэгтэй эмүүлээр гүйсэд х

Санаторно-курортно аргалалга болон ажалшадай эм **гээр амарха хэрэгые саашадань hайжаруулха.** санатори сионат, амаралтын гэр, туристскэ бааза, пионер лаге болон спортивна барилганудые улам олоор бии болго шаа хэмжээ абаха. Үтэлhэн хүнүүдэй, инвалидуудай интернат гэрнүүдые олошоруулха.

Физическэ культурын болон спортын элдэб янз олон зоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Илангаяа hуралсалай, дээдэ болон тусхай мэргэжэлэй дунда hур нуудта спорт хүгжөөхэ ябадалда тусхай анхарал хандуул

14. Соёл культура болон искусствын зургаануудые руулан хүгжөөхэ, илангаяа хүдөө нютагуудта **хүн зоной турна хангалтые али болохоор hайжаруулха гэжэ** хар Театрнуудай, олониитын библиотекэ болон клубуудай олошоруулха, тэдэнэй материально-техническэ баазые руулха. Киноустановконуудай тоое 160 мянга хүрэтэр руулха, тиигэхэдээ тэдэниие хүдөө нютагуудта олон хэрэгтэ анхарал хандуулха.

Город болон хүдөөгэй, тэрэшэлэн ороной элдэб н дай хүн зоной культурна хэмжээе адли дүтэ болгохо шухала үүргэ дүүргэхэ зорилготой телевидениие (тэр үнгэтэ телевидениие) улам үргэнөөр хүгжөөхэ тушаа нүүдые абаха. Телевидени, радиогой дамжуулгын уд жаруулха.

Хэблэлэй хэрэгые, полиграфическа промышленность шадань хүгжөөхэ. Хэблэн гаргагдадаг номой тоое 25 про хай, журналнуудай тоое—1,5 дахинhаа үлүүгээр, газ дэй тоое 45 процент тухай олошоруулха. Номууд болон хэблэлнүүдэй хабтаhа шэмэглэлынь hайжаруулха.

Почтоор ерэдэг элдэб бэшэг, газетэ болон журнал хүн зондо улам түргэнөөр хүргэдэг болохо. Түбэй газет Москвада гараhан үдэртэнь ороной томо томо городууд лүүлжэ, хүн зондо хүргэхын тулада тэдэниие фототел түргэн аргаар дамжуулдаг болохо хэрэгые эмхидхэхэ.

* * *

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлhэ шэлхэ, колхознигуудай мүнгэн болон натуральна олзонь лохо, гүрэнэй болон кооперативна худалдаанай эд товар тэрэшэлэн колхозой рыногуудтахи сэнгэй доошолхо, фонднуудhаа хангагдадаг хэрэглэмжын үргэдхэхэ байhые абаад, хүн бүхэн дээрэ бодоходо, бодото доходые хада 1,3 дахин ехэ болгохо.

Ажалшадай ажана байдалые hайжаруулха талаар, гаяа салин хүлhэ дээшэлүүлхэ талаар, хараалагдаhан баринууд эгээн дээдэ хэмжээгээр абтаагүй.

Үйлэдбэриие бүри аша үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ тушаа шадай зүгhөө үүсхэл гаргаhанай, ажахыдаа шэнэ эко ска онол арганудые нэбтэрүүлhэнэй, мүн предприяти хүдэлмэри hайжаруулжа, материальна урмашуулгын фондые ехэ болгоhоной ашаар хэhэн ажалайнь зэргээр гэhэн социалис ёho гуримтай тааралдуулан, ажалшад то олзо доходые бүри нилээдгүй ехээр дээшэлүүлхэ ар жо болохо байна.

VIII. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан союзна республикануудай ажахые хүгжөөлгэ

Ниитын үйлэдбэриие бүри аша үрэ ехэтэйгээр эрхилдэг болохын тулада саашадаа үйлэдбэриин хүсэнүүдые зүб hайнаар хубаарилан, союзна республикануудые болон экономическа районуудай ажахынуудые комплексноор, тусхай мэргэжэлтэйгээр хүгжөөхэ, ажал хэхэ шадалтай хүнүүдые улам олоор үйлэдбэридэ хабаадуулха, нютаг нютагуудтахи үйлэдбэриин түсэблэлгые арадай ажахын hалбаринуудаар хубаан хүтэлбэрилхэ ёhотой зүбөөр тааралдуулха шухала байна.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые хубаарилан хүгжөөлгые hайжаруулха талаар иимэ гол шэглэлнүүдые хараалха.

1. Үнэгүй түлишэ, энерги болон түүхэй эдүүдээр баян **ороной зүүн нютагуудта** түлишэ, электроэнерги абалга, энерги ехээр хэрэглэдэг үнгэтэ металлургиин болон химическэ промышленностиин элдэб янзын продукци бүтээлгэ, тэрэшэлэн модые тусхай ёhоор болбосоруулха ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ. 1970 он хүрэтэр Ураалhаа зүүн тээшэ оршодог нютагуудта бүхы Союз соо абтадаг нүүрhэнэй 45 процент тухайнь (тэрэ тоодо нээмэл аргаар абтадаг нүүрhэнэй 77 процент), байгаалиин газай 35 процентнь, нефтиин 16 процентнь абтадаг болохо; бүхы Союз дотор үйлэдбэрилэгдэдэг электроэнергиин 28 процентнь, алюминиин 65 процентнь, глинозем 37 процентнь, тусхай янзын зэдэй 58 процентнь, целлюз процентнь, картоной 31 процентнь абтадаг болохо ёhото ной зүүн болон хойто нютагуудта ажаллаха зоной hайжаруулхын, тэндэ саг үргэлжэ hуудаг кадрнуудые гохын тулада тэдэ нютагуудта бүхы ороной дунда хэмжээндэ орходоо ехээр байрын, коммунальна болон турно-ажаhуудалай барилга эрхилхэ гэжэ хараалха.

2. Үйлэдбэриин фондоор баян, хүдэлмэрилэгшэдээр **ороной Европын хубидахи болон Ураалай экономическэ нуудта** гол түлэб мүнөө хүдэлжэ байгаа үйлэдбэриин п тинуудые шэнэдхэн заhажа, улам hайнаар ашаглан, риин хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалха. дэ түхеэрэлгые халаалжа ашаглаха, бүтээсыень дээша мүн тэрэшэлэн ажал хүдэлмэри ехэтэй промышле hалбаринуудта шэнэ предприятинуудые бариха хэрэгтэй эдэ нютагуудта энерги ехээр хэрэглэдэг шэнэ предри дые бариха гэжэ юрэ хараалхагүй, мүн мүнөө байгаа предприятинуудай хүгжэлтые хизаарлаха.

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гарах)

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: промышленно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад забhарлалгын үедэ 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проекттэй танилсажа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ПАРТИЙНА-АЖАХЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ Политическэ гэгээрэлэй байшан соо республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болобо. Суглаанда хабаадагшад «Промышленность, транспорт, барилга, ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангалгын предприятинуудай 1965 оной хүдэлмэриин дүнгүүд ба 1966 оной зорилгонууд» гэhэн асуудалаар КПСС-эй обкомой секретарь **К. М. Продайводагай** хэhэн элидхэл шагнаад, зүбшэн хэлсэбэ.

Түрүүлэн үгэ абаhан КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **Чинкиров** үнгэрhэн жэлдэ городой предприятинуудай коллективүүдэй абаhан уялгын дүүргэгдэhэн тухай хэлэхэ зуураа, хэдэ хэдэн шэнэ продукциин үйлэдбэрилэгдэдэг болоhониие тэмдэглэбэ. Гэбэшье үшөө гээгдэжэ ябаhан предприятинууд бии. Барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ hаад ушаруулдаг гол дутагдалнууд тухай хэлээ.

КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь нүхэр **Возжаев** модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэришэдэй партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байhан тушаа хэлэхэ зуураа, үйлэдбэридэнь тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые усадхаха шухала байhаниие тэмдэглээ. Тэрэшэлэн Сэлэн-Дүүмын механическа заводой хүдэлмэришэн нүхэр **Кулаков**, барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин главна инженер **Ли-Да-Лун**, партиин Хориин райкомой секретарь нүхэр **Елдинов**, ЛВРЗ-гэй вагонно комбинадай маляр нүхэр **Елисеенко**, Хандагатайн леспромхозой главна инженер нүхэр **Пронин**, түмэр замай Улаан-Үдын отделениин начальник **Кванталиани** болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ 1966 оной социалис уялганууд баталан абтаа.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

Улам ехээр сошордолго

Вьетнамдахи урщагта муухай дайн байлдаа болюулхые уряалан, Америкын 69 мэдээжэ университедүүд, колледжнүүд болон культурна эмхи зургаануудай профессорнүүд США-гай арадта, мүн конгрессто хандаhан байна. Тиихэдээ «США-гай политикые тодорхойлдог хүнүүд өөhэдынгөө хэhэн идхалта номнолнуудhаа нэрээ хухарна бэшэ гү?» гэжэ тэдэнэр асууhан байха юм. Зүүн-Урда Азида США-гай бэелүүлдэг авантюрис политика иимэ асуудал табиха хүсэд үндэhэ баримта олгоно бшуу.

Бодотоор тохёолдоод байhан оршон байдалhаа Вашингтондо зүб тобшолол хэхые хүсэнэгүй, дайн байлдаае үргэдхэхэ тон аюултай замаар саашадаа дабшаха hанаашалга гаргана гэжэ президент Джонсоной хабаадалгатайгаар Гонолулуда hаяхан болоhон зүблөөн бүри элеэр тэрэшэлэн харуулжа үгөө. Тусхайлбал Урда Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй тооe дүрбэн зуу мянган хүн хүрэтэр, байн байн зургаан зуу мянган хүн хүрэтэр олон болгохо гэhэн түсэбүүд энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Нэгэн доро дайнай гаргашада hомолондодог мүнгэ зөөри нэмэнэ, дайшалхы техникэ бүри олоор элсүүлэгдэнэ. Дайн байлдаае саашадань үргэдхэхэ проектнүүд болон бусад арга боломжонуудай бии байhан тухай: Вьетнамай Демократическа Республикые хашан хүреэлхэ, тэрэнэй хүршэ Лаосто американ болон тайландска сэрэгүүдэй добтолон орохо арга боломжо тухай мэдээсэлнүүд Американ хэблэлдэ гарадаг болоо.

Гонолулудахи зүблөөнhөө, тэрэнэй hүүлээр хэгдэжэ байhан ябуулгануудhаа уламжалан, Холбоото Штадуудташье улам ехээр сошордодог болоо.

Зүүн-Урда Азида дайн байлдаа үргэдхэлгэ угаа ехэ гай түбэг татаха гэжэ зүбөөр бодомжолдог хүнүүд ойлгоно. Тусхайта хараа шэглэлыень шүүмжэлэгшэдые абяа аниргүй болгохо гэhэн Сагаан байшангай hэдэлгэhээ тад ондоо үрэ гараhан байна. «Дүй дүршэлые хэзээдэшье обёорон харадаггүй, этигэн найдалгын талаар дулиин балай нэгэ бүлэг американецууд бии» гээд Джонсон Гонолулуда хүсэд сухалаа хүрэнгеэр хэлээ hэн. Энэ «бүлэг» улам ургана, дүршэлгүй гү, али балар hохорлиг хүнүүд гэжэ яашье тоолохын аргагүй, тиимэ ажал ябуулагшад тус бүлэгтэнь ородог байха юм. Президентын өөрынь партиин элитэ ехэ түлөөлэгшэд энэ бүлэгтэ ородог гэжэ хэлэхэдэ тус ушар яhала ойлгосотой болоно. Демократическа партиин ударидагша Мэнсфилд, гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ Фулбрайт тэдэшэд конгрессто энэ бүлэгые толгойлдог. Правительствын Вьетнамда бэелүүлдэг политикые өөрынгөө комиссида зүбшэн хэлсэлгэ Фулбрайт эмхидхээ. Тингэжэ энэ политикань али олон талаhаа шүүмжэлэгдэhэн байха юм.

Тус комиссиин заседани дээрэ гэршэ болоно үгэ хэлэhэн урдын генерал Гэмин хадаа правительствын баримталдаг хараа шэглэлые урагшатүй гэжэ тоолохо зуураа, тэрэ угаа хэсүү хойшолондо хүргэжэ болохо гээд уридшалан hануулаа. Америкэhээ Советскэ Союзда элшэн сайд болоно урдань байhан профессор Кеннан мүн лэ иимэрхүү удхатай үгэ хэлэhэн байна. «США-гай сэрэгэй ябуулга Вьетнамда илалта гүйлаха ябадалда хүргэхэгүй» гээд Кеннан хэлээ. Ямар нэгэн ондоо асуудалаар өөрынь толгойлжо байhан комиссида иимэ ехээр сошордон hанаагаа зоболго hүүлэй 20 жэлэй турша соо үзэгдөөгүй юм гээд Фулбрайт өөрөө баталан хэлэhэн байха юм. Баhа нэгэ сенатор—демократ Макговерн Нью-Йоркдо hаяхан үгэ хэлэхэдээ иигэжэ лаблаа: Вьетнамдахи дайнда «татагдан орохо гээшэ эндүүтэй ябадал байгаа гэжэ 100 сенаторай 90-ниинь тоолоно». Найман конгрессмен февралиин 14-дэ тунхаглаhан элидхэл соогоо правительствын политикые эрид шангаар шүүмжэлээ. Зүүн-Урда Азида дайнай аюултай гуламтые усадхахын тулада дары түргэнөөр хэмжээ абаха эрилтэ хээ. «Крисчен Сайенс монитор» гэжэ газетын шэнжэлэгшэ Харш энээнтэй дашарамдуулан иигэжэ бэшэнэ: «Вашингтондо политическэ бүhалгаанда дүтэрхы ушар болоо». Гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин хэhэн туршалганууд хадаа олон хэхэ асуудалаар Джонсоной правительствада этигэл найдабари үзүүлэнгүй байhантай» үнэндөө али удхатай гээшэ.

Сенаторнуудай иимэ hанал гаргажа байhаниинь үргэн олон американ hунгагшадай hанаагаа зобожо байhые, лаб харуулна. Правительствын мүнөөнэй политикые буруушаан hаналаа хэлэдэг hунгагшадай олон бэшэгүүдые абажа байhанаа Фулбрайт, мүн бусад сенаторнууд гэршэлэн баталhан байна. Конгрессэй hунгалтын болохоо байhанhaa уламжалан, дотоодын политикада Вьетнамдахи дайнай ямараар нүлөөлхэ байhан тухай асуудал американ хэблэлэй хуудаhанууд дээрэ улам ехээр зүбшэн хэлсэгдэдэг болоо.

Эли далдаар хамааралсалга

Гасалан зоболондо дайрагдаhан Доминиканска Республикада дахяад бүhалгаан болоно. Бүгэдэ ниитын забастовко бүхэли недели соо үргэлжэлжэ, алалга хюдалгада, зоргоороо аашалалдалгада эсэс табиха, америкынхидтэ эсэргүүсэн доминикан залуушуулай хэhэн демонстрациие буудалгада зэмэтэйшүүлые хэhээхэ, американ эзэмдэгшэдэй политическэ гол түшэг тулгуури бологшо хархис сэрэгэйхидэй толгойлогшонорые оронhоо сүлэхэ гэhэн хэдэ хэдэн политическэ шухала эрилтэнүүдые забастовкодо хабаадагшад хээ.

Февралиин 10-да эхилhэн бүтэдэ ниитын забастовкын урда тээ доминикан студентнүүдэй федерациин эмхидхэhэн амгалан ёhоной демонстраци болоhон байгаа. Энэ демонстраци хадаа Доминиканска Республикада США-гай хэжэ байhан зэбсэгтэ интервенциие, Вьетнамда хэгдэжэ байhан американ эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушааhан хүсэтэ манифестаци боложо хүгжэhэн байха юм. Демонстрантнуудай президентын ордоной дэргэдэ хүрэжэ ерэхэдэ, нютагай архис этэгээдүүд, тэдэнэй ара талада байhан эзэмдэгшэд тэдэниие буудаhан, нюдэнhөө нёлбоhо гоожуулдаг гранатануудые хэрэглэhэн байха юм. Полициинхидэй үүдхэhэн энэ зэрлиг муухай хюдалгын, тэрээнhээ уламжалан болоhон тулалдаанай үедэ хори гаран хүн алуулhан, зуу гаран хүн шархатаhан байна. Олоор нэгжүүл хэгдэдэг, хүнүүд дахяад арестовалагдадаг болоо.

Эзэмдэгшэдэй зүгhөө тухирагдадаг хэтэрмэ хархис сэрэгэйхид засаг түрые гартаа абаха гэжэ дүтэлшана. Гүрэнэй урбалта хэхэ, конституционалистнуудай хүдэлөөе дараха, орон дотор сэрэгэй бүлэгэй захиргаае элитээр тогтоохо гэжэ хархис сэрэгэйхид hүүлэй hарын турша соо хэдэн удаа hэдэлгэ хээ. Гэбэшье хархис этэгээдүүд иимэ hэдэлгэ гаргахадаа арадай зүгhөө шанга эсэргүүсэлтэ хүлеэдэг байгаа. Сэрэгэй хархис удамаршадай амые татаха эрилтэ хэжэ, профсоюзууд хэдэ дахин бүгэдэ ниитын забастовко соносхоhон байха юм. Хилын саанахи элдэб дипломатическа тушаалнуудые даахаар оронhоо сүлэн гаргагдаха сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй списогые республикын саг зуурын президент Гарсиа Годой арад зоной баалалтаар бүри январиин эхиндэ соносхоhон юм. Теэд хархис этэгээдүүд энэ захиралтые дүүргээгүй. Юундэ дүүргээгүй байhаниинь ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, патриотическа хүсэнүүдые эмхи гуримгүй болгон бута сохихо. Доминиканска Республикада июниин 1-дэ болохоор зарлагдаhан hунгалтын дүнгүүдэй США-да таарууу байлгые хангаха үүргэтэй хархис кадрнуудые али болохоор аршалан абарха гэhэн хараа бодол Вашингтоной бэелүүлдэг байhаниинь элитэ байна бшуу.

«hүүлшын ушарнууд эзэмдэгшэдэй hанаа зобоогоо. Бүгэдэ ниитын забастовко угаа ехэ далайсатай болоно, ниислэлэй болон бусад олон городуудай предприятинуудай 80 процентдэнь дэлгэрhэн байха юм. Энэ баримта хадаа интервентнүүдые доминикан арадай үзэн ядадаг байhые гэршэлжэ үгэнэ. Ниислэл—Санто-Домингадахи сэрэгүүдэйнгээ тооe америкынхид харалтайгаар хоёр дахин олон болгоо. Демократическа хүсэнүүдые нэгэтэ бэшэ мүрдэн хэhээжэ нэрээ хухарhан, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй урдын министр Каминеро оронhоо түргэн гаража, Вашингтон ошохо баатай болоо, тэрэ сэрэгэй атташегээр тэндэ байхаар томилогдоhон байгаа. Бусад хэдэн хархис удамаршадые оронhоо сүлэхын тулада хэмжээнүүдые абахаб гэжэ саг зуурын президент найдуулhан байна. Энэ ушар гол асуудалые шиидхэжэ шадахагүй, юуб гэхэдэ, Америкэ хоорондын зэбсэгтэ хүсэнүүд» гэhэн гаршагаар өөhэдыгөө халхалаад, американ эзэмдэгшэд орон дотор зэргэдоо оролжол байhаар. hүүлэй үедэ болоhон хэдэн ушарнуудай шалтагааниинь даа. Америкын далайн сэрэг тын нёдондо жэлэй апрель никанска Республикада оро hэнhээ хойшо иимэ шуhата нууд таhалтаряагүй болоно

ОАГ-ай гэшүүдэй (США- доро байдаг американ гүрэнү танизациин) үнгэрэгшэ ООН-до бариhан «гомдол ушарнуудтай холбон хаража илангаяа билдагүү муухай б Латиин Америкэдэ, Зүүн-Ур американ империализмын х hан дээрмэдэлгэhээ олониит рал hамааруулхые хүсэжэ, ментын авторнууд Кубада, рикын. Латиин Америкын а hанал нэгэдэлын конференц хан Гаванада болоhон туш доhон» байна бшуу. Империа лалтада эсэргүүсэн, эрхэ с гөө, бэеэ даанхай байдал тэмсэжэ байhан арадуудтай гэдэлгын бүхы дэлхэй улам ургажа байhые О тавые, бусад гүрэнүүдэй дын хэрэгүүдтэ хамаар лохогүй тухай ООН-ой Г на Ассамблейн XX съезд талан абаhан резолюциие гоор эбдэhэн» ябадал болоно руулхые тэдэнэр hэдэнэ. угаа таарууггүй онол арга бэеэ даанхай байдалай түл дай хэдэг тэмсэлые интерве политикатай адлидхан худ hон байха юм.

Бэеэ даанхай бусад гүрэн рэгүүдтэ хамааралсалгые даг политика бэелүүлхээр байhан тухайгаа нэгэтэ бэш hэн ороной—Мексикын пра во энэ хуурмаг гомдол доро бихаhаа арсаhан байна Вашингтоной заабаряар ОАГ- дэй гаргаhан энэ мэхэ го орой мэдэхэгүй, мүн гэнэ нүүдые этигүүлжэ ша иимэ хүнүүд мүнөө олон

Т. ЛАПИЦ

Редактор Ц. О. ОЧ

Н01390. Зак. №